

PARLAMENT DE CATALUNYA

Presidència

de l'honorable Sr. Joan Casanoves i Maristany

DIARI DE SESSIONS

Sessió del dia 3 de març del 1933

SUMARI

A les cinc i deu minuts de la tarda és oberta la sessió, sota la presidència del senyor Joan Casanoves. Aprovació de l'acta de la sessió anterior.

Ordre del dia : Prec del senyor Ventosa i Calvell al senyor Conseller Delegat, sobre els propòsits del Govern respecte a la renovació dels Ajuntaments.

Resposta del senyor Conseller Delegat, i rectificacions dels senyors Ventosa i Pi i Sunyer.

Discussió de l'art. 1.^r del títol II de l'Estatut Interior de Catalunya.

El senyor Tauler dona compte d'haver estat acceptada per la Comissió una part de l'esmena de la Minoria de Lliga Catalana.

El senyor Rovira i Roure defensa l'esmena de la Minoria de Lliga Catalana a l'art. 8.e del projecte d'Estatut Interior de Catalunya.

Resposta del senyor Tauler, i rectificació del senyor Rovira i Roure.

En votació ordinària és refusada l'esmena de Lliga Catalana i aprovat l'art. 8.e del projecte d'Estatut Interior de Catalunya, amb l'addició admesa per la Comissió.

El senyor Espanya proposa, i el senyor Ruiz i Ponseti accepta, que passi a la Comissió el vot particular que presenta la Minoria d'Unió Socialista a l'art. 9.e, la discussió del qual, juntament amb el 10, que també ve afectat pel vot particular, resta en suspens.

El senyor Rovira i Roure demana la supressió de l'art. 11.

Resposta del senyor Andreu, i rectificacions dels senyors Rovira i Roure i Andreu.

Intervenció del senyor Ruiz i Ponseti.

S'aprova l'art. 11 del projecte, amb els vots en contra de la Minoria de Lliga Catalana.

Lectura de dues esmenes a l'art. 12. Es acceptada la primera.

El senyor Rovira i Virgili diu que la Comissió no pot acceptar globalment l'esmena de Lliga Catalana. Defensa del senyor Carreres i Artau.

Resposta del senyor Rovira i Virgili, i rectificació del senyor Carreres i Artau.

Intervenció del senyor Conseller de Justícia i Dret.

Se suspèn el debat sobre l'art. 12.

Ordre del dia per a la sessió de dimarts.

S'aixeca la sessió a tres quarts de vuit i dotze minuts de la vetlla.

A les cinc i deu minuts de la tarda s'obre la sessió. Al banc roig hi ha els senyors Conseller Delegat, de Justícia i Dret i d'Agricultura i Economia. Presideix el Vice-president primer, senyor Casanoves. És llegida i aprovada l'acta de la sessió anterior.

ORDRE DEL DIA

Precs i preguntes

El Sr. PRESIDENT : Té la paraula el senyor Ventosa i Calvell.

El Sr. VENTOSA I CALVELL : Fa una setmana vaig adreçar un prec al senyor Conseller Delegat, demanant que volgués exposar al Parlament quin era el pensament i el criteri del Consell de Govern en relació a la renovació dels Ajuntaments. El senyor Conseller Delegat, com recorden tots els senyors Diputats, em respongué que no estimava llavors oportú exposar el criteri del Govern. Durant aquests dies ha seguit el misteri i el secret respecte del perquè, de les raons que feien que l'explicació no fós oportuna. Però, amb posterioritat hi han hagut unes declaracions, que foren publicades a tota la premsa, però jo agafo un retall de *L'Opinió* perquè pugui ésser menys discutible, aparegudes crec que eren en el número del dissabte passat, i en les quals, preguntant els representants dels diaris a l'honorable senyor President de la Generalitat si la renovació dels Ajuntaments fóra total, el senyor President de la Generalitat contestà dient : «Encara no se sap res en concret. Quan tinguem l'acord del Govern, llavors es reunirà el partit per resoldre sobre l'assumpte.»

Evidentment, senyors Diputats, és una cosa que té una gravetat i una transcendència, perquè aquí, per la boca autoritzada de l'honorable senyor President de la Generalitat, es diu que la determinació del criteri i l'adopció de l'acord relatiu a la manera com s'hagi d'efectuar la renovació dels Ajuntaments i a la manera com hagin de tenir lloc les eleccions, no depèn solament del Govern, sinó que depèn també dels organismes del partit; és a dir, és la repetició d'allò que ja ha ocorregut en molts altres casos, i a això hem fet referència en diverses ocasions, en les quals els organismes del partit d'Esquerra Republicana de Catalunya han vingut a sobreposar-se als organismes de govern de la nostra terra, contrariant així, en el fet i en la realitat, allò que és base elemental de tot règim democràtic : el que no siguin els que legislen uns organismes de partit que no són coneguts com a règim de govern o com organismes de govern, en cap d'aquestes Constitucions que tan profusament hem esmentat aquests dies, sinó que siguin els organismes propis de govern.

En aquestes condicions jo he de assenyalar aquest fet i he d'adreçar un prec al senyor Conseller Delegat perquè digui si en efecte ha pres ja el Govern algun acord respecte aquestes qüestions, concretant en els diversos punts en què aquest acord s'ha de prendre; és a dir, si la renovació dels Ajuntaments serà total o parcial, i

per quins procediments electorals es farà l'elecció. Finalment, jo podria completar el prec demanant també al Govern que tingués la bondat de dir-nos si és que el Govern té pensat sotmetre aviat al Parlament una Llei municipal i quines relacions estableix entre l'aprovació de la Llei municipal i la celebració d'unes eleccions municipals.

Jo deia abans que en totes les matèries la intervenció d'uns organismes de partit en afers polítics vénen a representar una pertorbació a les normes democràtiques normalment establertes; però en el cas concret d'unes eleccions té molta més importància; perquè essent aquest un Govern representant d'un partit, és evident que el Govern ha de tenir en consideració qüestions, raons i interessos d'ordre general, i, en canvi, els organismes de partit són organismes irresponsables que no tenen altra consideració que la consideració electoral. Per consegüent, és evident que creiem que fóra per les nostres institucions ridícol, i per tots nosaltres cap mena de garantia, el saber si la determinació d'aquestes qüestions de tanta importància haurien d'estar sotmeses al que acordés l'organisme d'un partit determinat que està interessat en les eleccions que han de celebrar-se.

El Sr. CONSELLER DELEGAT : Demano per parlar.

El Sr. PRESIDENT : Té la paraula el senyor Conseller Delegat.

El Sr. CONSELLER DELEGAT : En la meua intervenció de fa uns dies, en contestar el prec que anteriorment havia fet amb el mateix objecte el senyor Ventosa i Calvell, ja vaig indicar que no creia aleshores oportú en aquell moment fer unes declaracions sobre els diversos extrems relatius a les pròximes eleccions municipals. I em plau que avui hagi fet aquest prec el senyor Ventosa i Calvell, perquè mercès a ell trobo ocasió per fer una part de les declaracions que aquell dia no creia encara oportú fer. Però abans, jo vull recollir, per no deixar-la incontestada, aquella part de la pregunta del senyor Ventosa quan es referia a les declaracions, un dels paràgrafs de les quals ha llegit; i haig d'indicar al senyor Ventosa i Calvell, que té ja prou experiència del món i de la vida política per saber que les declaracions recollides ràpidament en les columnes d'un periòdic, encara que siguin fidels a l'esperit del que fa les declaracions — que indubtablement ho són —, de totes maneres hi ha moltes vegades una part de matisació, de petit caire, que discrepen o no deixen de reflectir en absolut l'esperit o la intenció del que les fa.

El senyor Ventosa i Calvell ha parlat de partits o d'òrgans del Govern. Nosaltres voldríem fixar l'atenció del senyor Ventosa, sobretot en aquest cas, per a dir-li que no vulgui crear molins de vent, en el sentit de fantasia; perquè no hem d'oblidar que ens trobem en el Parlament i en el Govern en un cas particular que es dona moltes vegades; però en el d'ara, té les característiques polítiques de què hi hagi una majoria homogènia, una majoria homogènia d'un sol partit, majoria homogènia de la qual ha sortit aquest Govern. Això vol dir que la majoria i el Govern són instruments, vinculacions, òrgans de manifes-

tació d'un pensament polític estructurat en un partit. Si en comptes d'ésser un Govern homogeni, una majoria homogènia, fos una majoria de coalició o, en resum, una majoria formada per diferents partits polítics, no es donaria aquesta compenetració forçosament tan íntima entre el que representen, el partit, la majoria i el Govern; doncs com ja he dit, majoria i Govern no són més que òrgans de manifestació d'un mateix sentiment polític. Però això no vol dir que les decisions les hagi de prendre el partit, sinó el Govern; però hi ha en aquest cas, com és natural, entre Govern i partit, entre aquests dos òrgans, una compenetració més íntima, una compenetració més estreta, quant tots representem, en una paraula, la interpretació d'un mateix pensament polític. I això fa que no es pugui donar moltes vegades aquesta importància al fet d'aquestes diferències de matisació entre aquests diferents òrgans. Però el fet és que les decisions de Govern les ha de prendre el Govern.

Aclarit aquest punt que jo no podia deixar en l'aire, he de contestar més concretament a les dues preguntes que ha fet el senyor Ventosa. Respecte d'elles he de dir que el Govern ha deliberat ja detingudament sobre la qüestió de les eleccions municipals; i salvant sempre aquella part d'imprevisió de les contingències polítiques que poden en tot moment presentar-se, salvant tot el que representa un fons imprevisible que pot fer en un moment determinat que allò que sigui un propòsit ferm s'hagi de variar perquè variïn les circumstàncies del panorama polític; però salvant això, és decisió ferma del Govern i en dir això contesto en aquest sentit i faig la declaració expressa de dir que és decisió que les eleccions municipals a Catalunya es facin amb la mateixa data del 30 d'abril, data de les eleccions municipals en el territori de la República.

Respecte a l'altre punt, el referent al del procediment electoral, o sigui si la renovació dels Ajuntaments serà total o parcial, no amb les mateixes paraules, però amb un argument semblant en el que venia emprant en una de les seves preguntes el senyor Ventosa i Calvell, li podem contestar. Ell ens preguntava si nosaltres pensàvem fer les pròximes eleccions municipals amb una Llei municipal nova o amb la Llei municipal vigent; i he de dir-li que nosaltres estem impulsant d'una manera extraordinària els treballs de la Comissió Jurídica Assessoradora, entre altres motius perquè no resti paralitzada l'activitat parlamentària. Perquè no sigui molt lenta l'actuació de la Comissió Jurídica Assessoradora, la Conselleria de Justícia i Dret ha promulgat una disposició reorganitzant el funcionament d'aquesta Comissió Jurídica Assessoradora i disposant que els diversos projectes sotmesos al seu assessorament no hagin de passar pel tercer tràmit del ple, sinó que cada una de les tres seccions pugui funcionar automàticament amb la finalitat i amb la intenció que cada una d'aquestes seccions pugui portar més fàcilment endavant l'estudi d'un projecte determinat. Així ens trobem actualment amb què la Comissió Jurídica Assessoradora dóna el ple rendiment del seu treball. Una de les seves seccions està ultimant la Llei municipal; una altra

secció està estudiant el projecte relatiu als problemes del camp; l'altra secció ha iniciat l'estudi del projecte de Llei del Tribunal de Cassació que ha d'ésser una de les pedres angulars pel traspàs de serveis. Doncs bé; com a conseqüència d'aquest funcionament de la Comissió Jurídica Assessoradora que permet un major rendiment de treball, el treball que està més avançat de tots és el relatiu a la Llei municipal; i nosaltres tenim la promesa de la Comissió Jurídica Assessoradora que amb data pròxima, molt possiblement en la setmana vinent, serà ja lliurat al Govern aquest projecte de Llei municipal. Un cop el Govern hagi rebut aquest projecte l'estudiarà rapidísimament, amb tota urgència, i mirarà si d'aquest treball orgànic que constitueix el projecte de Llei municipal se'n pot desglossar en forma que no en pateixi la unitat, la part que faci referència a la composició dels Ajuntaments i al procediment electoral. I aleshores aquesta part desglossada de la Llei municipal serà portada al Parlament per ésser aquí discutida i el Parlament serà el que resoldrà a darrera instància.

Repeteixo al senyor Ventosa i al Parlament en ple que nosaltres confiem en què la setmana vinent tindrem ja lliurat per la Comissió Jurídica Assessoradora el projecte de Llei municipal i el farem objecte d'un estudi rapidísim per sotmetre'l a la major brevetat al Parlament. Em sembla que amb aquestes explicacions restarà satisfet el senyor Ventosa.

El Sr. PRESIDENT : Té la paraula el senyor Ventosa i Calvell, per rectificar.

El Sr. VENTOSA I CALVELL : He de donar les gràcies al senyor Conseller Delegat, per les explicacions que ha tingut la bondat de donar en contestació al meu prec, i he de recollir algunes de les seves manifestacions. La primera d'elles es referia a la fidelitat de les declaracions atribuïdes a l'honorable senyor President de la Generalitat.

El Sr. CONSELLER DELEGAT : He parlat de matisacions.

El Sr. VENTOSA I CALVELL : Naturalment; és possible que moltes vegades la referència no respongui al pensament de la persona que hagi fet les declaracions, però en aquest cas, en definitiva, les paraules no eren més que l'aplicació en aquest cas concret d'allò que ha ocorregut altres vegades.

Deia el senyor Pi i Sunyer que els organismes de govern són en definitiva els que han de prendre la decisió, però jo li recordo al senyor Conseller Delegat que moltes vegades ens hem trobat aquí, amb la nostra protesta, que seguirem formulant sempre en casos semblants, en què organismes de govern prenen una decisió i després els organismes del partit prenen una altra decisió contrària; i la decisió dels organismes del partit és la que prevaleix sobre la decisió dels organismes de govern. Jo això ho crec destructor de tot règim normal i de tot règim democràtic. He cregut que no es podia deixar passar aquesta declaració sense assenyalar una nova manifestació d'aquesta tendència, perquè en aquest cas la majoria és homogènia i el Govern representa íntegrament a la majoria, però aquesta

imposa al Govern tota la direcció. És el Govern el que l'ha de tenir, i no els organismes de partit, perquè encara que el Govern es recolzi en una majoria, té una responsabilitat per a apreciar les qüestions que es presentin, i donar-los-hi solucions adequades. I aquest sentit de responsabilitat no poden exercir-lo els organismes de cap partit. Per consegüent, he volgut prendre peu d'això per manifestar, una vegada més, la protesta d'aquesta Minoria contra la intromissió d'organismes de partit en la decisió d'organismes de govern que afecten a Catalunya.

I dit això, anem al cas concret, relatiu a la celebració de les eleccions municipals. El senyor Conseller Delegat ha dit que, salvant casos imprevistos d'ordre general que poden presentar-se, és decisió ferma del Consell de Govern que les eleccions per la renovació dels Ajuntaments — no ha dit si totals o parcials —, se celebrin a Catalunya en la mateixa data assenyalada per les eleccions municipals de la resta d'Espanya. Ha afegit després, que el Govern apressava també a la Comissió Jurídica Assessora, a l'objecte que vingués aquí i es discutís al Parlament la nova Llei municipal, almenys en la seva part essencial i pel que fa referència a l'establiment del procediment electoral.

Permeti que li digui, senyor Conseller Delegat, que no trobo lògica la posició del Consell de Govern, i no la trobo lògica pel següent: Fa bastant de temps que ens ha estat transferit tot el relatiu a l'Administració Local, i això vol dir, per consegüent, que el relatiu a l'Administració Local resta en absoluta independència dels organismes del Govern central. Llavors, ¿per quina raó el Consell de Govern estima que és interessant que a Catalunya se celebrin les eleccions en la mateixa data que en la resta d'Espanya? Jo no veig que hi pugui haver cap raó que derivi del nostre règim autònom o de les conveniències de l'administració dels nostres Municipis; però en fi, podria dir que tampoc hi ha altres raons fonamentals en contra. En definitiva, estimen que és millor celebrar aquestes eleccions en la data que s'havia prefixat. Però hi ha una raó en contra, i la raó en contra la dona el senyor Pi i Sunyer, dient que s'està preparant, i que no té la seguretat que pugui discutir-se aquí en breu la nova Llei municipal. Jo dic: si bé per endarreriment de la Comissió Jurídica Assessora o bé per derivacions de les facultats de deliberació del Parlament, resultés que no podia discutir-se i no podia aprovar-se el projecte de la nova Llei municipal amb l'avenç suficient perquè les eleccions se celebrassin el dia 30 d'abril, en aquest cas, què fariem? Les celebrariem el dia 30 d'abril amb la Llei anterior? Perquè llavors resultaria que quan s'hagués aprovat la nova Llei municipal hauríem de celebrar noves eleccions municipals d'acord amb la nova Llei municipal.

Per consegüent, trobaria més lògic, senyor Conseller Delegat i senyors del Consell de Govern, que en lloc de subordinar la discussió d'una Llei tan fonamental com la del règim municipal de Catalunya a la celebració d'unes eleccions en la mateixa data en què se celebrin a la resta d'Espanya, essent un reflexe provincià del que fos

la política general, aprofitéssim l'ocasió d'afirmar la nostra plenitud de facultats i la llibertat d'acomodar a la nostra pròpia conveniència la celebració de les eleccions, anant immediatament a fer efectiu el traspàs de serveis i quan tinguéssim la nova Llei municipal i l'electoral adaptades al nostre règim municipal, celebrar les eleccions per a efectuar la renovació dels Ajuntaments d'acord amb la Llei que hagi aprovat el Parlament de Catalunya.

El Sr. COMORERA: Això és un projecte nostre.

El Sr. VENTOSA I CALVELL: Podria aprovar-se la Llei en un termini curt, i la renovació podria fer-se bé; però el que no em sembla natural és que es faci la subordinació a què abans em referia, i per això he manifestat que no em semblava lògic el criteri sustentat pel senyor Conseller Delegat i pel Consell de Govern en aquest punt. En canvi, em sembla bé que s'hagi activat l'actuació de la tasca de la Comissió Jurídica Assessora i de tots els òrgans del Consell de Govern, per tal d'impulsar la funció legislativa, perquè així no viurem amb la temença que expressava l'altre dia el senyor Comorera, que acabat l'Estatut Interior de Catalunya es trobés el Parlament, per manca de ponències de Govern, que no tenia res a discutir.

El Sr. PRESIDENT: Té la paraula el senyor Conseller Delegat.

El Sr. CONSELLER DELEGAT: Poques paraules per contestar a les del senyor Ventosa i Calvell, el qual, en el seu prec, deia que allò que desitjava era una declaració de Govern, que ja ha obtingut amb les meves paraules. He de fer remarcar al senyor Ventosa i Calvell que ell mateix ha indicat, en la primera part del seu discurs, que pertocava al Govern prendre la direcció de les orientacions; de manera que creiem que el Govern està plenament en les seves funcions quan, suspent els elements de judici, dona al problema una solució, i si aquesta no la donava abans, era perquè volia estudiar els factors que intervenien en el problema, i una vegada plantejat aquest i vistes les forces de ponderació, llavors ha arribat a la conclusió millor i més convenient, i ha entès que aquesta era la celebració de les eleccions en la mateixa data en què es verifiquin en el reste del territori de la República.

Una de les coses que han pesat més ha estat el temps que portaven les institucions municipals pel fet d'acostar-se al terme de la seva renovació reglamentària. Perquè el senyor Ventosa deia que nosaltres podríem esperar l'aprovació de tota la Llei municipal; tota la Llei municipal pot ésser una cosa que s'allargui extraordinàriament, perquè a més nosaltres des del punt de vista de govern, hem de creure que essent prou interessant la Llei municipal hi han altres qüestions que tenen molt interès. Nosaltres tenim anunciat ací, el Govern té anunciat ací, el senyor Conseller de Justícia i Dret ho té anunciat, que tenia el propòsit per a donar solució al plet del camp, de portar en data propera un projecte de Llei que fes referència a tot el règim del camp, projecte de Llei que nosaltres creiem que té unes

condicions d'urgència que fan necessària la seva presentació. Per altra banda, el projecte de Llei municipal que està ultimant la Comissió Jurídica Assessora, té prop de quatre-cents articles. Quatre-cents articles, encara que molts d'ells ja se sap que no han d'ésser discutits, representen però una discussió llarga en la Comissió, en el Parlament. Necessita, per tant, un temps per fer-se. Nosaltres considerem que en aquests casos, en lloc d'embotellar tot el que sigui la renovació d'Ajuntaments, embotellant-se amb això el que siguin discutides aquelles Lleis que considerem urgents com la del camp, i la Llei municipal amb els seus quatre-cents articles, nosaltres considerem més lògic i raonat agafar d'aquesta Llei municipal la part referent a la composició dels Ajuntaments i procediment electoral, portar-la aquí perquè el Parlament deliberi i en aquell moment discutim en el sentit de les eleccions municipals. Crec que això no està mancat de lògica sinó que és la solució més racional i justa, i el Govern, després de pensar totes aquestes qüestions, ha cregut que era la decisió que havia de prendre. Res més.

Discussió del dictamen de la Comissió sobre el projecte d'Estatut Interior de Catalunya

El Sr. PRESIDENT : Continua la discussió del dictamen de la Comissió sobre el projecte d'Estatut Interior. S'entra en la discussió per articles. El senyor Secretari podrà llegir l'art. 1.^r del títol II.

Un Sr. SECRETARI llegeix l'art. 1.^r del títol II.

El Sr. PRESIDENT : Hi ha una esmena signada pels senyors Rovira i Roure, Secanell, Sol i Carreres i Artau, que el senyor Secretari llegirà. És una esmena a l'art. 8.º del projecte.

Un Sr. SECRETARI : «El paràgraf tercer dirà:

“Les Lleis civils determinaran els drets i els deures que corresponen als fills. Establiran així mateix les normes per a la investigació de la paternitat.”

“Amb tot, el Parlament acordarà.”

Palau del Parlament, 2 de març del 1933.»

El Sr. TAULER : Demano per parlar.

El Sr. PRESIDENT : Té la paraula el senyor Tauler, de la Comissió.

El Sr. TAULER : La Comissió, per majoria, d'aquesta esmena n'accepta una part, i en refusa una altra. No té inconvenient en addicionar al text del projecte de dictamen allò que fa referència als deures que també tenen els fills. En canvi, no pot accedir a suprimir el darrer paràgraf que fa referència a la igualtat dels fills nascuts dintre i fora de matrimoni. De forma que, d'aquesta esmena, n'agafa i en fa seu el sentit de què les Lleis civils determinaran els drets i els deures que corresponen als fills, i establirà, així mateix, les normes per a la investigació de la paternitat i la igualtat dels fills nascuts dintre i fora de matrimoni.

El Sr. ROVIRA I ROURE : Demano per parlar.

El Sr. PRESIDENT : El senyor Rovira, signant de la proposició, té la paraula.

El Sr. ROVIRA I ROURE : Senyors Diputats : Ha deixat assentat la Minoria de Lliga Catalana quin era el seu criteri en relació amb tot el títol II del projecte d'Estatut Interior de Catalunya; però ja que el nostre criteri no ha prosperat i no ha estat possible que es separés i no constés dintre d'aquest projecte tot el títol II, estimem que és necessari anar a algunes modificacions d'aquell. D'aquí el perquè de l'esmena que hem presentat a l'art. 8.º del títol II, que constava de dues parts : una, en la qual es sol·licitava l'addició d'una paraula, i l'altra, en la qual es sol·licitava que desaparegués del dictamen una determinada clàusula. Per la Comissió ha estat acceptada la primera d'aquestes dues manifestacions, i jo he de regraciar a la Comissió el fet d'aquesta acceptació de l'esmena. Estimava que era indispensable que no es parlés sols de drets, sinó també de deures dels fills; però, en realitat, no solament s'hauria de concretar a això el projecte quan sigui Llei, sinó que hauria de determinar-se també que les Lleis civils — perquè així ho faran — haurien de regular els drets i deures dels pares i els drets i deures de marit i muller. Però el que no podem nosaltres acceptar de cap manera és que es deixés únicament i exclusiva, dintre de la nostra Llei fonamental, que les Lleis civils determinaran els drets que corresponguin als fills, perquè això podria semblar que solament existirian drets pels fills, però que no hi havia deures de cap mena. Però acceptat per la Comissió l'extrem aquest de l'esmena, és indubtable que no requereix insistir sobre el mateix.

En canvi, és necessari fer una defensa, dolenta per ésser meua, de la segona part de l'esmena en qüestió. El projecte constitucional assenyala, quant al paràgraf tercer de l'art. 8.º, un final que diu que s'establirà la igualtat dels fills nascuts dintre i fora de matrimoni. Al meu entendre, aquest paràgraf ha de desaparèixer, i ha de desaparèixer perquè representa un avenç més en el projecte de Constitució o en el projecte d'Estatut Interior després d'aquella sèrie de tries i còpies a què es referia amb les seves paraules, sempre justes, el senyor Tries de Bes. Les modernes Constitucions de la post-guerra, és indubtable que no han arribat a l'extrem d'assenyalar aquesta igualtat entre fills de dintre i fora de matrimoni; el que han establert aquestes Constitucions, especialment l'alemanya en el seu art. 120 i la de la ciutat lliure de Dantzig en el seu art. 81, és que la Llei ha d'assegurar als fills il·legítims els mateixos elements que als legítims per a llur desenvolupament físic, intel·lectual i social. La de Dantzig, no solament diu això, sinó que diu que s'haurà de procurar, en lloc d'assegurar. La Constitució espanyola, més avançada en aquest punt que les Constitucions de la post-guerra, ha vingut a acceptar un altre principi, que no és tampoc el que accepta el projecte d'Estatut Interior de Catalunya. La Constitució espanyola — i això no ho podem discutir perquè és Llei que ens obliga a tots — determina, en el seu art. 44, que els pares tenen, respecte als fills

tinguts fora de matrimoni, els mateixos deures que respecte dels nascuts dintre. L'avantprojecte d'Estatut Interior de Catalunya va voler ésser més avançat encara que aquest, i va assenyalar que els drets mínims dels fills nascuts fora de matrimoni serien quan menys els establerts en la Constitució espanyola. El projecte presentat pel Govern al Parlament català, i acceptat per la Comissió, ha volgut fer encara més, i ha assentat el principi de la igualtat absoluta entre els fills nascuts dintre i fora del matrimoni. És indubtable que entre el criteri assentat per la Constitució espanyola i el criteri sustentat en el dictamen de la Comissió de l'Estatut Interior de Catalunya, existeix una diferència fonamental.

Per què existeix la diferència? És això el perquè m'he cregut en el cas de presentar l'esmena en qüestió i venir a sostenir que aquest no pot ésser el nostre criteri. És indubtable que el fet en què el pare tingui amb els fills tinguts fora de matrimoni els mateixos deures que respecte dels nascuts dintre del matrimoni no representa aquella igualtat que l'Estatut Intern vol representar, i per això precisament és pel que es vol impugnar la igualtat que ara es pretén. La diferència entre un text i l'altre es veu sencillament presentant un exemple relacionat amb la Llei successòria. Criteri de la Constitució espanyola: «Els pares tenen respecte dels fills tinguts en el matrimoni els mateixos deures que els nascuts fora d'ell.» En virtut d'aquest precepte, en el règim de legítima, és indubtable que els fills nascuts fora del matrimoni tindran els mateixos drets que els nascuts en el matrimoni, perquè és correlatiu el dret del pare el respectar aquesta legítima en qüestió i el del fill a rebre-la. Però, en canvi, en el criteri sustentat per la Comissió de l'Estatut Interior de Catalunya, en el mateix dret successori ens trobem que en un cas per la Constitució espanyola no hi haurà aquesta facultat, i en canvi, en el criteri sustentat per l'Estatut hi serà: és el cas de la successió intestada del pare. En el criteri de la Constitució espanyola és indubtable, com que l'únic que estableix és el deure dels pares en relació als fills. En el cas de successió intestada es pot establir dintre les Lleis civils un criteri segons el qual la participació en aquesta herència sigui completament diferent per part dels fills nascuts dintre del matrimoni i dels nascuts fora del matrimoni; però en canvi, en el criteri sustentat per l'Estatut Interior de Catalunya quant s'estableix aquesta igualtat absoluta, és indubtable que els mateixos drets successoris en el ab-intestatò tindran els fills haguts en matrimoni que els haguts fora d'ell.

El Sr. ANDREU: Això és just. Això és el que desitja la Majoria.

El Sr. FARRERES I DURAN: Això és el que volem.

El Sr. ROVIRA I ROURE: Però com que el nostre criteri és diferent de la Majoria, per això vull exposar perquè no estimem just aquest criteri. En el cas concret aquest, que es tingui participació igual en el ab-intestatò per part dels uns i dels altres, hem de tenir en compte que el patrimoni familiar no es fa solament, únicament i exclusiva per l'esforç del pare en

fer acopi de béns, sinó que en la formació del patrimoni familiar és indubtable que hi contribueix l'esperit estalviador de la mare. Es per això que no és lògic ni natural que en la participació d'aquesta successió, en relació a aquests béns obtinguts dintre del matrimoni, hi hagin de venir a obtenir un benefici exactament igual els fills haguts dintre d'aquell matrimoni que els fills haguts fora d'aquell matrimoni. En la pràctica és indubtable, senyors Diputats, que moltes vegades passa que la mare dels fills haguts dintre del matrimoni ha posat el seu esforç i sacrifici per a estalviar en vista a la felicitat dels fills seus; però en canvi, si aquell home ha viscut a l'ensems amb una altra dona, la mare d'aquells altres fills, la majoria de les vegades per comptes de contribuir a aquells estalvis que ha creat l'esposa, generalment ha ajudat a dilapidar. És per aquest motiu que no és lògic ni natural allò que pretenen.

El Sr. FARRERES I DURAN: Ho fem per a moralitzar les costums.

El Sr. VALLÈS I PUJALS: No ho entenem.

El Sr. PRESIDENT: Senyors Diputats; és una cosa aquesta molt seriosa.

El Sr. ROVIRA I ROURE: Nosaltres hem de tenir en compte això. Jo no sé el criteri que sostindrà el dia de demà el Parlament de Catalunya en formar el Codi civil; però és indubtable que avui el règim legal dintre del matrimoni és el règim dotal. Si ens trobéssim en unes circumstàncies com les circumstàncies del règim legal de Castella, on existeix un règim de ganancials, no hi ha dubte que aquest inconvenient que jo assenyalo no existiria tan fort, perquè la part dels beneficis que corresponguessin a la mare, aquests beneficis en definitiva anirien exclusivament als seus fills i no als fills de l'amiga del pare. Però pel contrari, donat el sistema legal de Catalunya, sistema dotal en virtut del qual totes les ganàncies que s'obtenen del matrimoni són exclusivament pel pare, no és lògic i natural que tots aquells estalvis i esforços fets per la mare beneficiïn per igual als seus fills que els haguts fora del matrimoni.

És per totes aquestes raons, senyors Diputats, per les quals m'he cregut en el deure de presentar aquesta esmena. En definitiva, això representaria una contradicció evident amb el segon paràgraf d'aquest article del nostre projecte, quan diu que el matrimoni es fonamenta en la igualtat dels drets del cònjuge; això és la negació més absoluta d'aquesta igualtat, perquè col·locaria en una situació d'inferioritat a la dona, si el marit ha tingut fills fora del matrimoni, i estimo també que com argument bàsic per a defensar la meua esmena en qüestió, no ja les meves paraules, sinó les molt eloqüents del senyor Conseller de Justícia, pronunciades ahir en favor de la família, serien suficients per a demostrar la procedència de l'esmena.

El Sr. TAULER: Demano per parlar.

El Sr. PRESIDENT: El senyor Tauler té la paraula.

El Sr. TAULER: Per mantenir el criteri de la majoria de la Comissió, quant al refús de la darrera part de l'esmena de la Minoria

de Lliga Catalana. El criteri en què s'ha inspirat la Comissió, és un criteri de màxima justícia i de màxima humanitat. Nosaltres hem cregut — i com que és una doctrina que hem sustentat fora d'aquí, també aquí la mantenim —, que els fills, encara que hagin nascut fora de matrimoni, no és just que paguin les culpes dels pares. Quant a l'efecte que aquesta igualtat pugui tenir en possibles relacions d'ordre civil, jo aquí no entraré en polèmica amb el company de la Minoria de Lliga Catalana, perquè són coses a refutar dintre del Codi civil futur de Catalunya, i el criteri nostre, senyors de la Lliga, ve emparat també pel propi criteri i esperit de la Constitució de la República. Perquè el senyor Rovira i Roure ha llegit una part de l'art. 43 de la Constitució de la República, i jo també puc fer-li esment d'un altre paràgraf d'aquest mateix article, en el qual es diu «que no podran consignar-se declaracions de cap mena sobre la legitimitat o il·legitimitat del naixement ni sobre l'estat civil dels pares en les actes d'inscripció ni filiació de cap mena». La qual cosa va a demostrar que no és necessari aquí posar en un pla d'inferioritat als fills — repeteixo —, per culpa dels pares.

Tota la impugnació de la Minoria de la Lliga Catalana em porta a mi, com a final, a consignar que anem veient que quan la Comissió, que interpreta l'esperit de l'Esquerra Republicana de Catalunya, ve a fer una innovació humana i de justícia, ve a innovar, doncs no hi ha la manca d'originalitat de què us queixàveu, també resulta que la Majoria d'Esquerra Republicana tampoc compleix amb el seu deure. Nosaltres creiem que sí, i per això mantenim aquest redactat.

El Sr. ROVIRA I ROURE : Demano per parlar.

El Sr. PRESIDENT : Té la paraula el senyor Rovira i Roure.

El Sr. ROVIRA I ROURE : Breus paraules, senyors Diputats, per a rectificar els conceptes emesos pel senyor Tauler. Jo no he dit que no complís amb el seu deure la Majoria d'Esquerra Republicana de Catalunya. El que he dit és que va més enllà que la Constitució espanyola, com la Constitució espanyola anava més enllà que les Constitucions de la post-guerra.

El Sr. FONTBERNAT : És evident.

El Sr. ROVIRA I ROURE : No he sostingut que no compleix amb el seu deure, sinó que hauria de fer una altra cosa.

El Sr. FONTBERNAT : Anar enrera.

El Sr. ROVIRA I ROURE : No; mantenir el criteri de la Constitució espanyola. L'argument bàsic del senyor Tauler és el que deia que en realitat tot això que sustenta l'Estatut Interior de Catalunya no és més que l'esperit de la Constitució, perquè no és lògic ni natural que hi hagi per culpa dels pares una distinció entre els fills haguts fora i dintre del matrimoni; i jo dic que no és criteri ni reflexe de la Constitució espanyola, el criteri de l'Estatut Intern de Catalunya, sinó que el criteri de la Constitució espanyola, si bé és aquest que diu el senyor Tauler, de no fer recaure sobre els fills les culpes que hagin comès els pares, en l'Estatut Intern de

Catalunya no es limita solament a això, sinó que fa caure sobre de la mare les culpes que el pare hagi comès.

El Sr. ANDREU : Es poden salvar aquests drets en el Codi civil.

El Sr. TRIES DE BES : És que establiu la igualtat.

El Sr. PRESIDENT : Prego que no interrompin. Continui en l'ús de la paraula el senyor Rovira i Roure.

El Sr. ROVIRA I ROURE : Deia el senyor Tauler que això serà precisament objecte de legislació dintre el Codi civil. Està bé si aquest criteri el volgués acceptar la Comissió i fes seva la meua esmena i no parlés d'aquesta igualtat en qüestió. Aleshores dintre del Codi civil, podríem anar nosaltres a discutir si corresponia aquesta igualtat o no, però és indubtable que si avui nosaltres dintre de l'Estatut Intern de Catalunya ja deixem sentada la necessitat d'aquesta igualtat absoluta entre els fills haguts dintre o fora del matrimoni, nosaltres ens hem lligat completament les mans per a legislar el dia de demà dintre del Codi civil. Les faltes dels pares no deuen caure sobre els fills, i és aquest el motiu que la Constitució espanyola hagi assenyalat que els pares tindran els mateixos deures respecte dels seus fills. Però el que s'estableix dintre de l'Estatut Intern de Catalunya, no és una igualtat de deures respecte dels pares i dels fills, sinó una igualtat absoluta respecte de tots els fills, la qual cosa representa igualtat no solament de deure dels pares, sinó igualtat també de deure dels fills, i això és una diferència fonamental.

Quant a l'altre paràgraf que llegia el senyor Tauler de l'art. 43 de la Constitució espanyola, és una demostració més, digna de lloança al meu entendre, que desapareguin aquells estigmes que podien caure sobre els fills d'una il·legítima unió; però això no representa sota cap concepte ni un reconeixement de drets, ni un reconeixement de deures, sinó que exclusivament es refereix a què no puguin constar en una acta d'un registre públic unes determinades condicions que podrien representar un estigma. Per totes aquestes raons, jo insisteixo a veure si la Comissió pot acceptar l'esmena.

El Sr. PRESIDENT : Accepta l'esmena la Comissió?

El Sr. TAULER : La Comissió manté el seu criteri.

El Sr. PRESIDENT : Així, s'addiciona a l'article, el tercer paràgraf de l'esmena presentada pel senyor Rovira. Així es dirà : «Les Lleis civils determinaran els drets i deures que corresponen als fills.» Resta refusada l'esmena en els altres aspectes? Manté la Minoria de la Lliga l'esmena íntegrament?

El Sr. ROVIRA I ROURE : Sí, sí.

El Sr. PRESIDENT : Volen votació ordinària?

Diversos Srs. DIPUTATS de la Lliga : Sí, sí.

El Sr. PRESIDENT : Aleshores, tots els que mantinguin la totalitat de l'esmena, que s'aixequin drets. (S'aixequen els senyors Diputats de la Minoria de la Lliga.) Resta refusada la totalitat

de l'esmena. S'aprova ara l'art. 8.e, amb l'addició que admet la Comissió?

Veus de la MAJORIA : Sí, sí.

El Sr. PRESIDENT : Resta aprovat. Passem ara a l'art. 9.^e

Un Sr. SECRETARI llegeix l'art. 9.^e

El Sr. PRESIDENT : Hi ha un vot particular, presentat per la Minoria d'Unió Socialista. El senyor Secretari se servirà donar-ne lectura.

Un Sr. SECRETARI : «Refondre els arts. 9.e i 10, en el següent:

Art. 9.e El dret de propietat pública o privada es regularà per l'interès social. La Generalitat procedirà de fàcis gradual i progressiva a la socialització de la propietat privada.

La propietat privada podrà ésser expropiada o socialitzada per causa d'utilitat social, mitjançant indemnització, si no acorda el contrari el Parlament, per majoria absoluta dels Diputats possessionats de llurs càrrecs.

Les empreses de serveis públics i les explotacions que afectin l'interès de Catalunya, seran socialitzades en el més curt termini possible.

El Parlament podrà intervenir, mitjançant Lleis, en l'explotació i coordinació d'indústries i empreses privades, sempre que ho exigeixi la racionalització de la producció i els interessos col·lectius de l'economia catalana.»

El Sr. ESPANYA : Demano per parlar.

El Sr. PRESIDENT : Per la Comissió, té la paraula el senyor Espanya.

El Sr. ESPANYA : Els Diputats de l'Esquerra que formem part de la Comissió del projecte de Constitució, en principi acceptem aquesta esmena. Dic en principi, perquè hi ha moltes coincidències entre el nostre pensament i el pensament de la Minoria socialista, que l'ha presentada. Per això, jo pregaria a la Minoria socialista que aquesta esmena vingués, potser amb una nova redacció, a la Comissió, perquè segurament trobaríem alguna fórmula que ens permetria acceptar-la als Diputats de l'Esquerra. Nosaltres l'únic que no volem, és invadir l'esfera d'acció de l'Estat central en tot allò que la Constitució reserva per a ell. Per consegüent, és únicament aquest escrúpol el que en principi, quan es va començar a discutir aquest assumpte, ens obligà a dir que no podíem acceptar l'esmena; perquè a nosaltres, la socialització de la propietat, en certs aspectes, l'acceptem. Nosaltres no som socialistes...

El Sr. RUIZ I PONSETI : Però sou socialistes.

El Sr. ESPANYA : Ja hem dit que no som cap partit de classe, però acceptem certs principis de socialització. Per consegüent, jo pregaria als signants de l'esmena, que la retiressin i procuressin portar-la a la Comissió de Constitució, on tornariem a estudiar-la; i veuríem si una nova redacció ens permetia acceptarla íntegrament.

El Sr. RUIZ I PONSETI : Demano per parlar.

El Sr. PRESIDENT : Té la paraula el senyor Ruiz i Ponseti, signant del vot particular.

El Sr. RUIZ I PONSETI : Senyors Diputats: Potser té un xic de fonament la forma en què planteja el problema en nom de la majoria de la Comissió, el senyor Espanya, en vistes a aquest

vot particular nostre, que no és una esmena, sinó un vot particular, ha estat presentat amb una redacció nova, amb una redacció diferent de com havíem defensat el nostre criteri dintre de la Comissió, però ha estat redactat d'aquesta forma *a posteriori*, després dels debats de la Comissió, en vista que dintre de la mateixa hi havia hagut un canvi de criteri absolut en el que fa referència en aquest art. 9.e Després del canvi de criteri, en veure aquest retrocés formidable que representava per als drets dels catalans la nova forma de redacció que la Comissió havia donat a aquest art. 9.e, nosaltres ens vam creure en llibertat absoluta d'actuació i ja vàrem redactar l'article, no en vistes a què fos acceptat dintre dels debats de la Comissió, sinó per a expressar purament i simple sinó el nostre criteri en absolut, perquè ja sabem que no estem fent una Constitució socialista, almenys la part que considerem acceptable del nostre criteri en la situació actual de la nostra societat.

De manera que donat l'estat d'aquesta qüestió, donada aquesta redacció nova que no havia estat examinada per la Comissió, nosaltres hem d'acceptar aquest truncament, podríem dir-ne, del debat per part de la majoria de la Comissió, i que passi aquest article a nova discussió dintre de la mateixa Comissió, però en la forma actual en què està redactat per nosaltres; és a dir, si ha de venir una modificació ja la sofrirà a conseqüència dels debats de la Comissió, no essent nosaltres els que ara li donem una nova redacció per a sotmetre-la a estudi. En la forma actual, nosaltres no tenim cap inconvenient en què passi a la Comissió, però fent constar que el debat que havíem de tenir aquí al voltant d'aquest article, que el debat que ahir ens vàreu quedar a deure després de les paraules brillants del senyor Coromines, algunes de les quals restaren sense constatar per part nostre, perquè ajornàrem la discussió per al moment en què s'anés a debatre l'art. 9.e, nosaltres també el deixem ajornat, fins i tant la Comissió hagi dictaminat, i segons com sigui el dictamen, enfocarem el debat aquest en una forma o altre.

El Sr. PRESIDENT : Com sigui que estan d'acord els signants del vot particular i la Comissió, resta en suspens la discussió dels arts. 9.e i 10, que passen a nova deliberació de la Comissió. Segueix l'art. 11. He dit els 9.e i 10, perquè afecta als dos articles aquest vot particular.

Un Sr. SECRETARI : Llegeix l'art. 11. No hi ha cap vot particular.

El Sr. ROVIRA : Demano per parlar.

El Sr. PRESIDENT : Té la paraula el senyor Rovira.

El Sr. ROVIRA : Estimant que s'anaven a discutir els arts. 9.e, 10 i 11 del projecte d'Estatut Interior de Catalunya, jo pensava impugnar la totalitat dels tres articles conjuntament, però donat que s'ha ajornat el que respecte als articles 9.e i 10, em permetré fer unes petites observacions en el que es refereix a l'art. 11, encaminades a demostrar que aquest article hauria de desaparèixer del projecte d'Estatut Interior de Catalunya.

Nosaltres, com deia abans, hem sostingut el criteri que tot el títol II havia de desaparèixer d'aquest projecte, però és indubtable que si el títol II ha de subsistir, quan menys aquests tres arts. 9.e, 10 i 11, per ésser tal vegada els més impugnats, aquests, quan menys, sí que haurien de desaparèixer. I, referint-me exclusivament al que respecte l'art. 11 del projecte de Constitució, estimo que ha de desaparèixer, perquè el seu contingut no representa més que una còpia dolenta de l'art. 45 de la Constitució, amb una addició que és perillosa per la ciència. L'article 45 de la Constitució diu ben clarament que tota la riquesa artística i històrica del país, sigui quin sigui el seu amo, constitueix el tresor cultural de la nació, i estarà sota la salvaguarda de l'Estat, el qual podrà prohibir la seva exportació i alienació, i decretar les expropiacions legals que estimi oportunes per a la seva defensa.

En conseqüència, quant al projecte d'Estatut Interior de Catalunya, diu que tots els béns mobles i immobles i objectes de tota classe que tinguin interès històric, artístic o científic, podran ésser declarats d'interès públic, i que la Generalitat ordenarà les normes de la seva conservació, en coordinació amb les que regeixen el patrimoni cultural de l'Estat, és indubtable que ens trobem amb què, sota cap concepte, pot ésser obtinguda aquesta declaració, perquè tots els béns que tenen un interès històric o artístic, ja per raó de la Constitució espanyola, estan sota la salvaguarda de l'Estat, el qual, naturalment, ordenarà llur conservació i ho deixa sota la seva cura; així, doncs, nosaltres ja no podem fer res en aquest aspecte.

Però és que l'article té una addició. L'article té l'addició d'allò que es refereix als béns mobles i immobles i altres objectes científics, i aquí deia jo que està el perill, en quant es refereix als objectes científics. Jo dic això, perquè és indubtable que els objectes científics exclusivament tenen un valor no per si sols, sinó quan van acompanyats per la intel·ligència d'un home de ciència. Si aquest cervell desapareix, l'objecte en si no serveix per res, i és indubtable que si nosaltres dintre del nostre Estatut intern de Catalunya sentem el principi que tots els béns mobles i immobles i altres objectes de caràcter científic poden ésser declarats d'interès públic, ens podem trobar en un moment determinat en què un individu qualsevol, metge, enginyer, de qualsevol professió, que tingui desig d'adquirir objectes per a destinar-los a la seva ciència, pot témer en un moment determinat que aquests objectes siguin declarats per la Generalitat d'interès públic, i que en conseqüència, ell no pugui disposar en absolut dels seus objectes; la qual cosa farà que tal vegada es decideixi a no comprar els objectes en qüestió.

El Sr. FONTBERNAT : I la defensa nacional? Els jesuïtes tenen laboratoris.

El Sr. ROVIRA : És per aquest motiu, perquè no espantem nosaltres els homes de ciència i es retractin d'adquirir els objectes útils per a la seva ciència mateixa, pel que jo estimo que hauria de desaparèixer aquest article de la Constitució. Per-

què, a més, és indubtable que els objectes de ciència moltes vegades requereixen uns experiments de tal naturalesa que poden portar la seva inutilitat completa i l'home i l'individu que és amo absolut d'aquest objecte de ciència pot arriscar-se a fer-los. Però el que sàpiga que aquells objectes no li pertanyen, sinó que són del bé públic i que estan sota la salvaguarda de l'Estat, pot ésser que no s'hi atreveixi, perquè li podria venir una responsabilitat que ell no voldrà arriscar.

El Sr. PRESIDENT : Té la paraula el senyor Andreu, de la Comissió.

El Sr. ANDREU : En nom de la majoria de la Comissió, he de dir que lamentant-ho molt, no poden acceptar aquesta espècie d'esmena — ho dic així perquè no és presentada d'una forma parlamentària —, demanant que se suprimeixi aquest article. Nosaltres hem de mantenir-lo per una sèrie de raons que d'una manera breu i concreta exposaré a la Cambra. Ha dit que quant a allò que fa referència als monuments d'interès, a les coses d'interès artístic i interès històric, que això potser era una cosa que no era constitucional, i que per aquesta raó ell creu que no s'havia de consignar. Contra aquest precepte, quant fa referència a això, no li oposo cap classe d'inconvenient ni d'argumentació. Nosaltres que sabem que precisament en l'època en què existia la Mancomunitat, vam veure de vegades amb pena pels sentiments catalanistes dels homes que regien aquella Institució, que obres d'art neta-ment catalanes marxaven a altres llocs perquè la Mancomunitat no tenia mitjans per a fer-les quedar aquí. Creiem per això, que és convenient poder declarar d'interès públic aquelles obres que pel seu valor històric, que pel seu interès per al poble de Catalunya, puguin no deixar-se en mans de particulars que un dia se les poden emportar o destruir en perjudici per la nostra cultura, i estiguin sempre sota la salvaguarda de la Generalitat.

Quant a l'argumentació que ha fet, respecte al que diu que això pot portar molts perills, jo li diré que aquest argument m'ha fet l'efecte com si en tractar de la morfina, perquè és una cosa que pot ésser una metzina, digués que no pot existir, sense tenir en compte que, en molts casos, és un remei eficaç aplicat per la medicina. És la mateixa interpretació del divorci, que no és que s'ha d'aplicar a tothom, sinó que s'ha de tenir en compte que el divorci s'ha fet únicament i exclusiva per aquells casos justos i necessaris, en els quals la raó indica que és convenient que existeixi el divorci. I no cregui el senyor Rovira que el Parlament de Catalunya hagi d'aprovar aquest article perquè si; perquè és de suposar que els homes que governen, faran un bon ús d'aquest article en tot moment.

En aquest propòsit, crec oportú esmentar l'exemple d'un museu d'història natural, que té un elevat valor científic. Museu que ha estat creat per un particular, i mort el que l'ha creat, el seu fill, perquè no sent interès o no l'interessien les coses que ha col·leccionat el seu pare, pot desprendre's d'aquells i sortir fora de Catalunya i d'Espanya. Un perill d'aquesta naturalesa no es donarà si en la nostra Constitució figura

aquest precepte prohibitiu. En definitiva, declararem que mantenim aquest article, perquè creiem que així regulem aspectes culturals de la vida de Catalunya, puix nosaltres tenim gran interès en vetllar pel prestigi de la nostra ciència, del nostre art i de la nostra cultura.

El Sr. ROVIRA : Demano per parlar.

El Sr. PRESIDENT : Té la paraula el senyor Rovira.

El Sr. ROVIRA : En primer terme crec que m'he expressat completament dintre dels preceptes reglamentaris.

El Sr. PRESIDENT : En absolut.

El Sr. ROVIRA : Jo he formulat una esmena. He impugnat un article i he dit que una part d'aquest article crec que no pot prosperar perquè estava en contradicció amb un precepte constitucional, i allò que està en contradicció amb un precepte constitucional estíem que no pot acceptar-se per les raons que ja hem exposat, raons que precisament ve a afirmar en la seva contestació el mateix senyor Andreu. Diem nosaltres que no es pot tolerar sota cap concepte que uns objectes d'interès artístic siguin inclosos en un projecte de la Constitució, perquè si així ho fem, ¿no creieu que es pot arribar al cas que uns homes de ciència sotmesos en aquestes prescripcions constitucionals prefereixin de prescindir d'instruments que siguin necessaris per les seves experimentacions i investigacions científiques? Podem nosaltres privar els homes de ciència o imposar-los condicions que en definitiva vagin en contra de la seva tasca científica.

El Sr. RUIZ I PONSETI : Demano per parlar.

El Sr. ANDREU : És el que jo li he dit de la morfina i el divorci.

El Sr. ROVIRA : En manifestar-nos com ho fem, no és en vista als homes que actualment ocupen el Govern de Catalunya, puix tenim la creença que aquests homes no en faran un mal ús d'aquest precepte de la nostra Constitució; però nosaltres no podem tenir una garantia perfecta de les tendències dels homes que portaran el nostre Govern el dia de demà. Això pot representar una amenaça constant per als homes de ciència, amenaça que pot portar com a conseqüència el que aquests homes de ciència no s'atreveixin a adquirir determinats instruments o elements científics per a dedicar-se a les seves investigacions. Això no vol dir que en determinats casos no pugui tenir raó l'argumentació del senyor Andreu; però com en altres casos puc tenir-la jo, trobo desproporcionat que aquestes qüestions les vulgui resoldre amb un concepte general dintre de la Constitució. Per tot el dit, considero que fóra preferible que tornés l'article al si de la Comissió a fi que aquesta estudiés una fórmula que satisfés el criteri del senyor Andreu i ensems apartés el perill que al nostre entendre representa la consignació d'aquest article en el nostre Estatut orgànic.

El Sr. PRESIDENT : Té la paraula el senyor Andreu, per a rectificar.

El Sr. ANDREU : En rectificar declararem que sostenim íntegrament aquest article i que per tant demanem a la Cambra que ho voti. I com si-

gui que l'amic Rovira en el seu discurs ha fet manifestacions que tal vegada podrien despertar una certa inquietud als homes que es dediquen a l'especulació en el terreny de la ciència i aquestes paraules podrien venir a representar una amenaça que gravités damunt del seu esperit científic, nosaltres hem d'afirmar que tenim el convenciment que ni els homes del Govern actual ni els que els substituïxin en el Govern de la nostra terra faran un mal ús d'aquest article, i per tant poden restar ben tranquils perquè cap català cometrà cap acte que representi una agressió als avenços de la ciència.

El Sr. FONTBERNAT : No faran com els jesuïtes del carrer de Casp!

El Sr. ROVIRA : És que ultra els jesuïtes n'hi ha d'altres.

El Sr. PRESIDENT : Té la paraula el senyor Ruiz i Ponseti.

El Sr. RUIZ I PONSETI : Realment, després d'haver estat refusat en bloc el punt de vista sustentat pel nostre company de la nostra dreta senyor Rovira. (*Rialles.*)

El Sr. PRESIDENT : Senyor Ruiz i Ponseti, li prego que s'adreci a la Cambra.

El Sr. RUIZ I PONSETI : Després d'haver estat refusat en bloc aquest criteri, tal vegada sobra la nostra intervenció perquè és el punt de vista mateix que com individu de la Comissió pensàvem substantar. Demanava el senyor Rovira que aquest punt de vista seu passés novament a la Comissió. Fou aquest un assumpte que va ésser molt discutit dintre de la Comissió, i de la discussió, de les deliberacions, en va sortir aquesta redacció com un terme mig de criteris i principis. En realitat, el nostre company senyor Andreu en impugnar el criteri del senyor Rovira s'ha oblidat segurament d'un cas recent...

El Sr. ANDREU : Demano per parlar.

El Sr. RUIZ I PONSETI : ...d'un cas recent que segurament s'ha oblidat de dir, perquè l'Esquerra Republicana de Catalunya va tenir-hi complicitat i que representa un atemptat a l'economia del nostre poble, atemptat que es va poder cometre precisament per la manca d'aquest article en la nostra Constitució. Em refereixo a aquella aberració econòmica que va fer l'Ajuntament de Barcelona...

El Sr. PRESIDENT : Senyor Ruiz i Ponseti, no discuteixi la política municipal. En tal cas, no la qualifiqui, perquè algunes persones podrien considerar-se alludides.

El Sr. RUIZ I PONSETI : Retiro la paraula «aberració» i poso en el seu lloc la paraula «equivocació» econòmica, greu que va cometre l'Ajuntament de Barcelona, aquell Ajuntament que té nens pels carrers sense poder-los proporcionar escoles, un Ajuntament que té escoles a les quals no facilita...

El Sr. PRESIDENT : Insisteixo en indicar-li que no discuteixi la política municipal, sinó que se ceneixi just a la discussió de l'esmena. Aquí no estem discutint l'actuació de l'Ajuntament de Barcelona, encara que entre els presents hi hagin alguns Regidors que podrien contestar-li eloqüentment.

El Sr. RUIZ I PONSETI : Em refereixo a què

si en aquell moment en què es va fer la compra amb la complicitat de la Generalitat, em refereixo exclusivament al Consell de la Generalitat, quan es va comprar la col·lecció històrica i artística que havia anat recollint un particular i que s'adquirí a un preu que tota l'opinió pública va considerar com enormement exorbitant, si hagués figurat en la nostra Constitució, en la nostra legislació un article com aquest que estem discutint és probable que no hauria estat interès particular, perquè no hauria fet la llei a tota la col·lectivitat, sinó la col·lectivitat la que hauria fet la llei a aquest particular. He dit això com argument principal a favor de la subsistència d'aquest article, i em sembla que ara la presidència no podria fer-me cap indicació...

El Sr. PRESIDENT: No. Ara la V. S. està perfectament dintre del terreny parlamentari; però no podem discutir com la V. S. pretèn la vida del Municipi de Barcelona, tant més quant som partidaris de l'autonomia dels Municipis.

El Sr. RUIZ I PONSETI: Contestant al senyor Rovira respecte al punt en què fa referència a la possible implantació de laboratoris científics, jo he de contestar que si en qualsevol moment un home de ciència o una organització donés al seu laboratori i a la seva tasca una orientació que el poble, que l'opinió pública cregués equivocada, entenem que deuria ésser el poble qui dominés al savi i no el savi al poble.

El Sr. TRIES DE BES: Si així ho féssim, caminariem a quatre grapes, o és la caverna això.

Un altre Sr. DIPUTAT de la Lliga Catalana: Això sí que és ésser cavernícola.

El Sr. RUIZ I PONSETI: Jo diria encara més: si arriba aquest moment en què el Govern de la Generalitat o els organismes adequats de la Generalitat creguessin convenient arribar a la incautació d'uns laboratoris, i hi manquessin els cervells dels savis, jo crec que també s'hauria d'arribar a la incautació dels savis... (*Rialles.*) perquè la ciència ha d'estar al servei de la col·lectivitat, i no al d'uns interessos.

El Sr. ROVIRA: Demano la paraula.

El Sr. PRESIDENT: Jo pregaria al senyor Rovira que fes ús de la paraula en el transcurs d'algun altre article. Té la paraula el senyor Andreu.

El Sr. ANDREU: Per a donar les gràcies al senyor Ruiz i Ponseti per la part de la seva intervenció, en la que abundava en el nostre criteri, deixant, naturalment, a part les demés manifestacions.

El Sr. PRESIDENT: S'aprova l'article 11 tal com ve redactat? (*Veus de sí, sí.*) Rest a aprovat.

El Sr. DURAN I VENTOSA: Amb els nostres vots en contra.

El Sr. PRESIDENT: Rest a aprovat amb els vots en contra de la Minoria de la Lliga Catalana.

El Sr. PRESIDENT: Article 12. Hi ha dues esmenes i una addició.

El Sr. ARNAU: La Comissió accepta la primera esmena.

El Sr. PRESIDENT: Es donarà lectura a l'altra esmena, signada pels senyors Carreres i Artau, Sol, Romeva i Secanell.

Un Sr. SECRETARI: «Article 12. L'esmentat article quedarà redactat com segueix:

"La Generalitat estimularà preferentment les iniciatives privades en matèria d'ensenyament. Quedarà

garantida l'existència legal de les fundacions d'origen particular."

"L'ensenyament primari és obligatori a tot Catalunya. L'organitzat per la Generalitat serà gratuït i integral i en ell serà garantida i atesa la consciència religiosa del noi i dels pares.

La Generalitat facilitarà l'accés a tots els graus de l'ensenyament als escolars més aptes i mancats de mitjans econòmics.

La Universitat serà autònoma."»

El Sr. PRESIDENT: Té la paraula el senyor Rovira i Virgili, de la Comissió.

El Sr. ROVIRA I VIRGILI: Senyors Diputats: La Comissió no pot acceptar globalment l'esmena que s'acaba de llegir. És cert que hi ha en aquesta esmena una part de principis que són els nostres i que consten ja en l'article que es discuteix, però n'hi ha uns altres que no els podem acceptar. Comprenem que els senyors que estan aquí al davant demanin la inclusió d'aquest paràgraf per a garantir i atendre la consciència religiosa dels nois i dels pares; però ells també comprendran que nosaltres no podem acceptar aquesta afirmació.

Cal tenir en compte que la República espanyola és laica, que la Generalitat és laica, i que aquests principis no s'adiuen amb el que es demana. Sobre aquest particular és de lamentar que aquest amor a la llibertat de consciència no l'hagin tingut molts elements religiosos anteriorment i quan es tractava també de qüestions d'ensenyament. Jo recordo les paraules que va pronunciar el senyor Conseller de Justícia i Dret, en parlar del pressupost de Cultura, en el qual hi varen col·laborar homes de vàlua de la aleshores Lliga Regionalista, i que va naufragar per la manera de procedir de determinats elements de dintre del mateix partit.

El Sr. DURAN I VENTOSA: No; de fora.

El Sr. ROVIRA I VIRGILI: Recordo que s'anava contra el pressupost de Cultura per la part laica que contenia, i que algú digué: Nosaltres som autonomistes fins a cert punt, però fins al punt del respecte de consciència no hi arribem. Crec que era un arquitecte conegut pel seu estil gòtic.

De fet nosaltres volem no ja atendre i garantir la consciència religiosa dels pares i dels nens, sinó respectar aquesta consciència, i no solament aquesta consciència, sinó totes les consciències, perquè totes són igualment respectables. No partim pas de la frase famosa de què demanem llibertat en nom dels nostres principis i la neguem en nom dels vostres. Aquesta fou una frase atribuïda crec que a Louis Veuillot, frase històrica, però que, com passa en quasi totes aquestes frases, no és veritat; així i tot, aquests principis representen l'esperit d'una part dels elements confessionals. Una consciència confessional, sigui de la classe que es vulgui, nosaltres la podem respectar, però garantir-la i atendre-la, no; no és de la nostra jurisdicció. A més, és evident que quan es parla per molts elements de consciència religiosa, volen dir la consciència religiosa d'una confessió particular, i nosaltres en aquest punt no hi podem arribar, perquè hem de fer honor als nostres principis.

Però al costat d'aquest extrem que no podem acceptar hi ha a dins d'aquesta esmena alguna cosa molt important, d'un cert volum cultural que creiem molt digna d'ésser atesa i garantida i és allò que es refereix a garantir l'existència de les fun-

cions d'origen particular. En la nostra cultura catalana hi ha institucions d'aquesta mena que han fet una obra a la qual rendim homenatge i per tant la Comissió accepta la suggestió d'aquesta garantia reservant-se el dret de donar-li forma adequada per a incloure-la en la nostra Constitució.

El Sr. COMORERA: Amb totes les garanties.

El Sr. ROVIRA I VIRGILI: Jo pregaria ben cordialment als signants de l'esmena que la retirin, perquè una part d'ella està consignada en l'article i l'altra no la podem acceptar perquè està en desacord amb la nostra ideologia i també amb la Constitució de la República i amb les orientacions de la Generalitat. Quant a la part acceptable, prometem estudiar-la per tal de donar-li forma legal. I per acabar aquesta consideració em permeto significar que el nostre criteri laicista no significa agressió a cap consciència ni a cap confessió. Respecte a aquestes consciències, les religioses i les que no ho siguin, però desitjaríem demanar que en aquella esfera d'influències religioses que en moltes parts pot també estar intervinguda pels nostres companys que seuen en front, ells procurin que també hi hagi respecte per les consciències dels altres. Perquè l'infant i el pare que van a una escola amb caràcter d'imposició confessional, tenen també el dret a què es respecti la seva consciència tan neta, tan noble, com qualsevol altre ho pugui ésser. Res més.

El Sr. PRESIDENT: El senyor Carreres i Artau té la paraula.

El Sr. CARRERES I ARTAU: Però abans hauria de saber si s'accepta la darrera part, la de la Universitat.

El Sr. PRESIDENT: El senyor Rovira i Virgili té la paraula.

El Sr. ROVIRA I VIRGILI: Crec que està en la consciència de tots nosaltres que hi ha un problema d'Universitat, en el qual es treballa ara per resoldre-ho, problema que tindrà solució, la qual, però, en aquest moment no pot concretar-se; no sabem en quina forma haurà de tenir resolució. És diu per exemple: «La Universitat serà autònoma». Quina Universitat?

El Sr. CARRERES I ARTAU: La que sigui.

El Sr. ROVIRA I VIRGILI: De nostra ara no n'hi ha cap, no podem disposar de la dels altres; hem de cercar una fórmula que faci adaptar-nos la tal Universitat al nostre pensament. Això en aquest moment precis no pot ésser una matèria inclosa en la nostra Constitució, i com que és un problema educatiu, docent, en estudi, jo em penso que, d'acord tots plegats, hi podrem trobar solució.

El Sr. PRESIDENT: Té la paraula el senyor Carreres i Artau, signant de l'esmena.

El Sr. CARRERES I ARTAU: Primerament he de referir-me a la part de l'esmena que la Lliga Catalana ha presentat en aquest importantíssim i delicat problema sobre l'ensenyament; però aquest modest Diputat, acceptant l'encàrrec molt honorós, potser superior a les meves forces, que m'ha fet la Minoria de la qual tinc l'honor de formar part, em veig obligat a mantenir íntegrament la totalitat d'aquesta esmena.

En aquesta esmena, en realitat, està condensat tot el pensament d'aquesta Minoria en matèria

d'ensenyament, ben entès que aquesta esmena la podria defensar des de qualsevol lloc, perquè dintre de la feixuguesa de la tasca m'ha estat sumament fàcil, solament recapitulant el procés de col·laboració, modestíssima com a meua, que he tingut des de la meua joventesa, fins l'estat actual present, en tots els problemes de cultura de Catalunya, resseguir la manera com dintre d'aquest procés de la renaixença de Catalunya s'ha anat formant tot el patrimoni actiu, incipient i futurible, podríem dir, de la nostra col·laboració, per dir-ho així, llegir, en termes que podríem dir gràfic nacional, el que és el contingut d'aquesta esmena que no és més que el pensament nacional de Catalunya en el seu procés formatiu.

Sabeu, senyors, que si alguna definició sintètica haviem de donar al procés del catalanisme, gràcies al qual estem ara reunits aquí solemnement en Parlament, podríem dir que el catalanisme és un procés alliberador mitjançant la cultura. Encara, amb una altra frase més sintètica, podríem dir que tot el problema de l'ensenyança actual, potser el problema més greu que hem estructurat, es redueix en passar d'un costat de cultura — gràcies al qual hem pogut triomfar davant de tot Espanya i amb el consentiment i la cordialitat de tot Espanya — per a passar d'un estat de cultura a una cultura d'Estat, que és la que ara anem a estructurar. Quan jo dic cultura d'Estat no vull dir precisament que hem de seguir la direcció estatista; vull dir purament i simple que tenim la responsabilitat política d'organitzar la cultura a Catalunya. Però ara jo us diré que el sentit d'aquesta cultura, tal i com l'hem format, tal com l'hem viscut, tal com el sentim aquells que amb una infinitíssima part ens sentim creadors també d'aquesta cultura, és un procés de llibertat i d'iniciativa privada. Jo, en el recés d'aquests debats referents a l'Estatut Interior de Catalunya, he de dir-vos amb una certa confiança que he sentit vius temors. He vist aquí uns símptomes de feixisme, d'estatisme, que m'han alarmat sobradament, i m'ha recordat tots aquests nous símptomes que floten en l'ambient aquell símil enginyós de Gabinet, quan parlava del procés de l'Inquisició espanyola dient que després que els espanyols havien passat vuit segles combatent els alarbs, no sabent a qui combatre es combatien ells mateixos. Sembla que l'enyorem el procés de lluita contra l'Estat espanyol que ha vingut detenant uns llocs que ens ha impedit, i gràcies a aquesta oposició efectiva, que ha eixamplat l'àmbit de la nostra consciència. Sembla que ho enyorem tot això; i ara, com en substitució d'aquest Estat espanyol, nosaltres volem crear un Estat que oprimeixi la consciència individual i colectiva de Catalunya.

Comprendreu, per tant, que el criteri fonamental d'aquesta Minoria, d'acord amb tota la direcció renaixentista a Catalunya, és un criteri, no diré jo de llibertat precisament — s'està abusant avui molt d'aquesta paraula i sé que això té la virtut d'espantar a tots una mica —, un criteri d'alta concreció, d'alta determinació. És per això que, davant de la redacció d'aquest article, una redacció deixadíssima — ho dic amb tots els respectes —, l'article més important, un dels més importants de l'Estatut i tal

vegada el més treballat, davant d'aquest fet, nosaltres, fent examen de consciència de nosaltres mateixos, en funció de totes les coses nacionals de Catalunya, ens hem cregut en el cas d'establir una sèrie de distincions, una sèrie de distincions que dominin arquitectura a aquest article i respecte de les partides de les quals, repeteixo, us vaig a molestar molt breument. Si us fixeu en l'arquitectura d'aquest article hi trobareu quatre parts que constitueixen, per dir-ho així, tota la bastida, tot l'esquema del pensament nostre en matèria d'ensenyament. Hi ha una part dedicada a la iniciativa privada, al respecte, a l'estímul preferent d'aquesta iniciativa privada; hi ha una segona part relativa a la funció que pot atribuir-se la Generalitat com organitzadora de la cultura, no ja com organitzadora, com impulsora de la cultura; hi ha una tercera part referent a la concepció democràtica de la cultura. És vostra aquesta; també és nostra i tenim l'obligació i l'avinentosa de situar les nostres posicions en aquesta important matèria. Hi ha una darrera part — i m'ha sorprès el punt de vista del senyor Rovira i Virgili, el qual ha escrit tan bellíssimes coses sobre el problema nacional de la nostra Universitat —, hi ha una darrera part que és indispensable que em faci la il·lusió que l'accepteu, que és la proclamació de què una cultura d'un poble sense una Universitat, sigui com sigui aquesta Universitat, però sense una Universitat, no té òrgan rector, no té corrent, no té focus estatals d'irradiació.

Demanam que sigui preferentment estimulada la iniciativa privada que és la iniciativa creadora. Ahir, els meus distingits amics senyors Duran i Ventosa i Tries de Bes, amb llur eloqüència proverbial, ens parlaven ja de les línies directrius d'aquest punt. El senyor Tries de Bes, a tall de llampec, perquè ho justificava el volum de la seva intervenció que afectava a diversos punts, ens féu mèrit de dues o tres entitats típiques de l'esperit de Catalunya. Permeteu-me que en aquest punt, i pregaria a la presidència que si m'estenc massa que m'adverteixi, perquè sóc home d'obediència.

El Sr. PRESIDENT: Continui fent ús de la paraula, que la Cambra l'escolta amb molt de gust.

El Sr. CARRERES I ARTAU: Permeteu-me que no em limiti a una simple indicació, sinó que enumeri algunes d'aquestes institucions en les quals, gairebé en totes he tingut una certa intervenció, una certa part. Amb l'emoció que això dona us puc marcar no solament el sentit, la significança de cada una d'aquestes institucions, sinó l'índex del nostre caràcter i l'estela que han deixat fora i dintre de Catalunya a la península i fora de la península.

Esmentaré, en primer lloc, els Estudis Universitaris Catalans

Però què són els Estudis Universitaris Catalans; com ha nascut aquesta institució? Tot el procés del moviment universitari de Catalunya es resumeix en la petició vehement de l'autonomia de Catalunya. Té tot un historial i l'home que sàpiga resseguir la història de la nostra renaixença amb ulls d'interpretació crítica, veu tot un procés ordenat, metòdic, sistemàtic. Hi ha un primer Congrés Universitari Català a l'any 1912, si no recordo malament, de caràcter tempestuós, gairebé caòtic, en cert punt incoherent, sentimental en definitiva. És la Universitat que vol formar-se, i com que l'Estat no li dona redós, s'aixeca

contra l'Estat. Però d'aquell moviment en el qual s'hi barregen professors, alumnes i dilettants, en surt una cosa sumament interessant, en surten els Estudis Universitaris Catalans, ultra aquesta revista que encara es publica, titulada *Estudis Universitaris Catalans*, el valor de la qual és reconegut pels erudits de la península i fora de la península. Tot aquell moviment ha restat concretat en una institució de caràcter permanent, que encara dura i té llarga vida assegurada. Segon Congrés Universitari, barreja també i col·laboració de professors i alumnes, té un altre caràcter, té un altre motiu d'existència. És ell el que estructura la forma d'autonomia per Catalunya i per Espanya. El ministre Silió, quan va voler implantar l'autonomia a tota Espanya, es va inspirar en el projecte d'Estatut d'Universitat Catalana, en el qual també vaig tenir l'honor de col·laborar, i ens va demanar consell, directament. Encara actualment hi ha en marxa un altre Congrés Universitari que s'està organitzant, i us puc dir, senyors del Parlament, que busqueu la col·laboració dels elements experts i savis, que la funció d'aquest tercer Congrés està ben caracteritzada. Així com per les lleis de caràcter jurídic i social hi ha la Comissió Jurídica Assessora, que planeja la feina del Govern i del Parlament, jo us dic que la fórmula difícil generalment delicada de la convivència de dues cultures dintre de la Universitat establerta en l'article 7.e de la Constitució, sortirà d'aquest Congrés.

Ja veieu si val acatar totes aquestes iniciatives purament de caràcter privat. Han nascut malgrat l'oposició de l'Estat espanyol. No volgheu vosaltres, creant una ficció d'Estat, ofegar aquestes iniciatives. Cada una d'aquestes institucions cabdals de Catalunya té un sentit i una significació, i mantenen vives les virtuts més excelses de la raça.

Ve una vaga general, i com a mitjà d'apaivagar els esperits es funda la Caixa de Pensions i d'Estalvis per a la Vellesa. Aquella «àvara povertat» dels catalans que el Dant ens atribuïa; aquella tendència egoista però en definitiva constructora de l'estalvi mal dirigit, és noblement encarrilada per la Caixa de Pensions, amb aquesta corrua d'institucions socials que s'estenen des del retir social i la protecció contra la tuberculosi, fins l'ensenyament per infermeres i altres manifestacions de caràcter social.

També l'Institut de Cultura per a la Dona, en el qual es barreja la nostra menestralia i part del proletariat juntament amb la burgesia i no dic l'aristocràcia de la sang, perquè no sé si per sort o per desgràcia, per un atzar apenes ha arribat a exercir influència aquesta aristocràcia. He dit que l'Institut de Cultura ha contribuït a l'emancipació de la dona per mitjà de la cultura i així solament s'explica per l'esperit d'igualtat que ha tingut sempre la dona dintre de la família a Catalunya on ha estat considerada sempre com la mestressa de la casa.

La benemèrita Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana, tampoc es deu a cap iniciativa d'Estat. Tots sabeu les lluites que ha tingut contra l'Estat espanyol; no dic que en el moment actual tingui cap agravi, més aviat crec que s'ha arribat a un estat de normalitat que el doctor Romeva podrà dir amb més fonament. És una Institució que ha sabut organitzar tot el fervor patriòtic en funció de la cultura.

Però jo no voldria passar per alt, deixant de banda altres institucions característiques, àdhuc deixant de banda l'Institut d'Estudis Catalans, que si bé és una creació del gran patriota Prat de la Riba, el qual sabia molt bé que sense una col·laboració col·lectiva, sense crear un òrgan que analitzés aquest sentit de l'adhesió de l'alta cultura no hauria reeixit aquesta Institució; deixant de banda aquest sentit de l'Institut d'Estudis Catalans que és tot un altre sentit que el de la «Junta de Ampliación de Estudios de Madrid», molt benemèrita, però despullada d'aquesta col·laboració i sentit social i patriòtic; deixant de banda això, voldria recollir aquí una altra direcció, tota una direcció vertaderament típica del nostre poble: em refereixo a l'Institut Musical Popular que ens conclou en els noms gloriosos d'Anselm Clavé i Lluís Millet. No he d'enumerar tota aquesta sèrie d'institucions corals i el pas que va des de l'institució coral fins l'Orfeó que ens ha permès fruir de les bel·leses més grans de la música universal i que de pas ha creat una veritable escola de cant i d'educació de l'esperit. Però tot això, senyors, és molt i encara no és prou. Jo he d'agrair i ho agraeixo coralment com he dit abans a la Comissió, que hagi tingut la bondat patriòtica d'acceptar tot el relatiu a les fundacions i com sigui que el meu illustre amic senyor Rovira i Virgili s'ha dignat acceptar això, però sense documentar-ho, jo em vaig a permetre en brevíssims mots significar-li la transcendència que té per a Catalunya a donar existència legal a totes les fundacions de caràcter particular. La fundació és la iniciativa privada que té una existència perpètua o que per ordre o vocació del fundador aspira a una existència perpètua i està dotada patrimonialment. Jo crec que a Catalunya hi ha una vocació especial per a la fundació. No són, no, les fundacions solament d'en Rafael Patxot, de Francesc Cambó, d'Eduard Toda. El Consell de Cultura ha publicat un bell volum titolat *Premis i Beques*, que bé podria haver titolat i *Fundacions*, i allí veureu el verader florilegi d'aquestes fundacions a Catalunya i una idea del molt que podem avançar en aquest pas. Però jo us dic que aquestes fundacions en ésser protegides i estimulades, ens ha de venir a resoldre un dels problemes més difícils de la nostra cultura.

Tots sabeu que com he dit abans, la Universitat representa el cim i coronament de tota una cultura, cultura mancada d'un òrgan unificatiu i rector de totes les seves parts, és una cultura o imperfecta o que no ha arribat al seu total desenrotllament. Hi ha un fet que crec que ha de preocupar profundament a Catalunya, un fet que convé que no ens mireu amb massa indiferència; no amb ulls de contrarietat, sinó que més aviat ho hem de fer amb ulls d'estímul i de noble competència. Em refereixo al fet de la Fundació Universitària que amb tan braó i amb tan d'entusiasme porta la ciutat de Madrid, o la Universitat de Madrid. Tots sabem els milions que s'aboquen per a la construcció d'aquesta Universitat, apel·lant a tota mena de recursos, no sempre locals, a vegades nacionals, com succeeix amb la rifa, i a la vegada aportacions amb caràcter col·lectiu del professorat minvant-nos part del nostre sou.

Doncs bé; o jo m'equivoco molt, o un dels resultats més importants que crearà l'organització de la cultura autònoma de Catalunya serà que el problema universitari a Espanya s'anirà simplificant enormement. Al meu judici, a Espanya es crearan, o s'hi aniran formant dues grans Universitats: la Universitat de Madrid i la Universitat de Catalunya. I hi ha un fet, senyors; que si nosaltres dintre d'aquesta noble competència de cultura ens hem de refiar, o no hem de comptar només que amb els esforços econòmics de la Generalitat de Catalunya, el plet està perdut; des del punt de vista econòmic està perdut; des del punt de vista moral, està dues vegades perdut. És solament la fundació, és solament la creença de què cada ciutadà ha de col·laborar a la Universitat nostra, que ajudarà a descarregar el Pressupost de la Generalitat, i ajudarà sobretot a crear aquesta consciència de què Catalunya té la Universitat, no la que vulguin els intel·lectuals, no la que vulgui l'Estat, sinó la que vulgui la mateixa massa ciutadana, que haurà contribuït en aquesta forma directa i il·lustrada de la fundació. (*Molt bé, en els escons de la Lliga.*)

Anem ja a la segona part de l'articulat nostre, i abans d'entrar en la iniciativa oficial, podríem dir de la Generalitat, hi posem un incís que forma el paràgraf per si sol, en el qual diem: «L'ensenyament primari és obligatori a tot Catalunya». Jo desitjo explicar tot l'abast d'aquest article. Amb aquest article, nosaltres no aspirem, creiem que no hi podem aspirar, creiem més, creiem que encara que ho vulguem no hi podem aspirar, a què la Generalitat de Catalunya estableixi una xarxa d'establiments a tot Catalunya de primera ensenyança, per a imposar el caràcter obligatori. No és aquest el sentit de la nostra obligatorietat. El que nosaltres volem és que a cap recó de Catalunya deixi d'haver-hi una escola de l'Estat — tota vegada que l'Estatut ens ha imposat en certa forma la parallela cultural de l'Estat, al costat de la parallela pròpia nostra — volem que en cap recó de Catalunya deixi d'haver-hi o una escola de l'Estat, o una escola privada, o una escola de la Generalitat. És l'única manera de què els nois de Catalunya, d'una manera o altra, gaudeixin dels avantatges de l'ensenyament primari. I en aquest sentit és que nosaltres volem l'obligatorietat de l'ensenyament. És l'única manera de què econòmicament pugui existir. Està clar que tot això sempre salvant la inspecció, que així com l'Estat se la reserva, no es pot negar tampoc a la Generalitat.

Anem ara, ja més concretament, a la funció d'Estat de la Generalitat en matèria d'ensenyament. Diem, que l'ensenyament organitzat per la Generalitat serà gratuït, punt aquest en el qual estem tots d'acord, i crec innecessari haver d'insistir. Que serà integral; una circumstància que no sé perquè us l'haveu deixat en el tinter. Què vol dir l'ensenyança integral? Aquí, senyors, potser hauria d'haver començat per altres circumstàncies; o més ben dit, potser hauria d'haver començat per distingir entre el que jo anomenaria condicions de l'ensenyament primari de la Generalitat de Catalunya i el sentit d'aquest ensenyament primari. Com a condicions

de l'ensenyament primari de la Generalitat de Catalunya, jo diria que aquest ensenyament ha d'ésser supletori de la iniciativa privada, modèlic en dos aspectes. És una situació especial la que té la Generalitat respecte de l'ensenyança. Precisament jo que restringeix el que podríem dir la part extensiva de l'establiment, o de la difusió de l'ensenyament primari per la Generalitat, en canvi aplicaria en aquest particular un criteri eminentment intensiu, qualitatiu, si voleu vosaltres. Entenc que l'ensenyament de la Generalitat, l'ensenyament primari de la Generalitat — que repeteixo no s'ha d'estendre a tots els recons de Catalunya, si no allí on faci falta — hauria de tenir un doble caràcter modèlic, respecte de l'ensenyament privat. Si no ha de superar a l'ensenyament privat, més val que la Generalitat no fundi res. Però ha d'ésser modèlic, també, davant de l'ensenyament de l'Estat. Nosaltres tenim — jo no vull dir la paraula, perquè prou pena tenim d'haver de suportar certes coses — tenim la fatalitat legal que aquest article 7.º, que ja us deia altra vegada que és el menys afortunat de l'Estatut, ens obligui a tenir a Catalunya una doble línia cultural de l'Estat, que no ha volgut recular ni una línia de la seva posició, més que la que nosaltres crearem. Doncs, jo dic que l'única manera de superar aquesta desgràcia és que les escoles que fundi la Generalitat, poques, però modèliques, superin l'ensenyament de l'Estat. L'única manera de vèncer aquesta fatalitat és superar l'esforç que faci l'Estat.

I després d'això que he anomenat condicions, perquè tenen un caràcter podríem dir-ne extern de l'ensenyament primari de la Generalitat, permeteu-me que digui breus mots sobre el sentit d'aquest ensenyament. Primerament, aquest ensenyament ha d'estar inspirat en l'esperit nostre; ha d'ésser un ensenyament nostre, sense ésser xovinista. Tinc entès que la Comissió s'ha dignat acceptar una esmena nostra en aquest sentit. No és això, senyors de la Comissió?

El Sr. ESPANYA: Sí, està acceptada; de manera que no hi ha necessitat de parlar-ne.

El Sr. CARRERES I ARTAU: Però jo hagués faltat a l'exposició essencial nostra, sinó hagués recalcat aquesta nota, sobretot havent tingut la fortuna d'haver estat acceptada. En segon lloc, dic que aquest ensenyament ha d'ésser integral, perquè així ho exigeixen dos postulats de la pedagogia moderna. Tota la pedagogia moderna referent a l'ensenyament primari, es basa en aquests dos postulats. Primer: que la consciència del noi és quelcom total, complet. El noi no és un cúmul de facultats intel·lectuals; dintre de les facultats intel·lectuals hi ha, al costat d'elles o barrejat amb elles, hi han les facultats efectives i les facultats qualitatives. Potser ens entendrem més clarament dient que allò d'ensenyar i aprendre de lletra, de tant que diu no diu res. La pedagogia moderna opera exclusivament sobre aquesta consciència total del noi i aspira al desenrotllament total, complet, normal, talment com una flor, com una planta que en la llevar està prefigurada, per dir-ho així, tot el desenvolupament posterior. La pedagogia moderna opera sobre la consciència del noi per tal de desenrotllar-la totalment i en totes direccions, i fer d'ell no un home que sàpiga de lletra, sinó, abans que tot, un home.

Però és un altre postulat de la pedagogia moderna, que aquesta consciència del noi es desenrotlla en l'obra d'un procés formatiu, i en aquest procés formatiu cal atendre a totes les seves irradiacions. Vull dir que conrear una determinada tendència en perjudici de les altres, esmicolar qualsevol d'aquestes tendències, baldament sigui esperonant el creixement de les altres, és senzillament un atemptat comès contra la naturalesa i contra allò més sagrat del noi, que és la seva pròpia consciència. Tota la tendència d'avui és que en el noi es fomentin, no solament les facultats intel·lectuals, se l'ensenyi a aprendre de lletra i saber d'història, càlcul, sinó també que s'estimuli el seu sentiment artístic, el seu sentiment d'estalvi, i d'aquí les caixes d'estalvi popular, els seus sentiments generosos, o altruistes, però també els seus sentiments religiosos.

Diversos Srs. DIPUTATS de la Majoria: Ara, ara!

El Sr. CARRERES I ARTAU: Permetin-me, senyors, permetin-me. Doncs bé; l'escola ha de respectar aquesta consciència, però ha de fer més que respectar-la; hi ha una paraula en la nostra esmena, curiosament buscada, la d'«atendre». Avui la pedagogia moderna — i dispenseu que abusi d'aquest terme —, jo sóc molt poc creient en la pedagogia, estic en el cas del doctor Tries i del benemèrit doctor Turró — prefereixo pedagogs a la pedagogia —, la pedagogia moderna atén a la integritat d'aquesta consciència, i qualsevol d'aquestes mutilacions fóra un veritable atemptat a la seva naturalesa. Doncs bé, a l'ensenyament primari s'ha d'atendre no solament aquesta consciència en un sentit positiu, sinó a la consciència en un sentit actiu, dinàmic, perquè la consciència del noi és perpètua formació, és creació; no és una cosa passiva, en la qual el mestre entafori allò que ell vulgui i la formi a la seva semblança; és creació. Tots els il·lustres representants del magisteri que aquí m'escolteu, que aquí n'hi ha molts, il·lustres, i amb els quals m'honro amb la seva amistat, tots saben el poder creador, genial que té l'alumne per fer dibuixos, en resenyar una excursió, la profunditat de les dades en fer una observació, de vegades profunda. Tots sabem inclús el sentit metafísic que dóna a certes preguntes o qüestions de caràcter transcendental. Si les VV. SS. s'esforcen en ofegar aquest esperit, sentiré molt que renunciïu a la condició específica d'home.

El Sr. FARRERES: El dogma l'ofegaria aquesta.

El Sr. CARRERES I ARTAU: Jo dic, senyors, que aquesta posició, que ja podeu comprendre que és una posició contrària al laïcisme, és una posició rigorosament moderna, és la posició de l'home del segle xx, no la de l'home del segle xix. Indubtablement, la posició que nosaltres tenim davant del problema del món, varia de segle en segle, d'època en època, diguem un segle per posar un lapse llarg de temps. El laïcisme és una condició característica, típica, de tota la ideologia del segle xix. El segle xx ha arrelonat aquesta posició, i ara us diré breument el per què. El segle xix és un segle de covardia mental, perquè l'home davant de la naturalesa es sent vençut per ella; la concepció mecànica de la naturalesa en què tots els valors espirituals resten ofegats. En el terreny mateix de la producció es proclama la intangibilitat de les lleis econòmiques, declarades com lleis

naturals i, per tant, lleis infrangibles. Es aleshores quan sorgeix l'home màquina, i el mecanisme, que és una mecanització de la vida humana, apareix d'una manera tènica i com un símbol del segle XIX. Es aleshores quan fins el treball és reduït a la condició de mercaderia vil, regida per aquesta llei inflexible.

El Sr. COMORERA: Del capitalisme.

El Sr. CARRERES I ARTAU: Però, senyors, la post-guerra ha remogut una sèrie de valors; França guanyà la guerra amb els valors espirituals, amb els ideals de llibertat, de justícia, de fraternitat, de deure, de solidaritat universal. En altres termes, el món del segle XX és el món que conrea i exalta el poder creat en la vida interior, és el món que exalta el poder de la cultura com a creació de la pàtria. Cultura vol dir superació de la naturalesa; vol dir organització de tota aquesta part espiritual i sentimental nostra, i aquesta organització sentimental i espiritual nostra es fa amb jerarquia; cada una de les nostres tendències específiques, la tendència egoista, si volem dir conservadora, la tendència altruista, la tendència religiosa, totes han de trobar, no solament el seu conreu, sinó la seva ordenació jeràrquica. Per això avui és exaltat el valor de la religió com un valor vital, no com una necessitat de crear, purament formulista, com un valor vital, perquè l'home no viu sols de pa ni del jornal, sinó que viu també de l'art, viu de la moral, i tots aquests valors aspiren vers l'ideal suprem que és el destí de l'home. I tot això jo dic que queda reflectit en les Constitucions de tipus més modern, aquelles que acusen un tipus doctrinal més fort i intens, més sintètic de l'esperit de la nova civilització.

Jo no voldria molestar-vos fent apel·lacions una vegada més a aquesta espècie de lloc comú per dir-ho així que és la Constitució de Weimar. Però em remetré als articles 146 i 149 i veurem que allí es tracta el problema de l'ensenyament i de l'Escola, arrencant del caràcter actiu de la decisió del nen. No es diu que aquí no es parla de religió perquè cada un se la guardi al seu interior, no; es diu aquí es parlarà i s'ensenyarà la religió, perquè els pares en representació dels nens i fins que aquests arribin a certa edat puguin donar-los la religió que vulguin que professin. No entrem en la diferència que es fa aquí; acceptem el principi de la consciència activa i ja parlarem. Però hi ha més: recentment a Anglaterra, el país clàssic de l'educació, i que més voldríem nosaltres que a Catalunya ens hi assembléssim, amb els diferents contactes històrics i fins psicològics que tenim amb aquest magnífic temperament anglès malgrat alguns defectes, però quin poble no els té! Anglaterra, és el país clàssic de l'educació. Un document que ha fet públic recentment la premsa i del qual jo crec que és convenient que us en llegeixi un petit fragment; document que es va publicar a principis d'any i és de Lord Irving, que és el President del «Bureau d'Éducation», com si diguéssim el President de la Comissió Consell Departamental d'Educació, càrrec equivalent al de Ministre d'Instrucció Pública a Espanya; Lord Irving en una reunió general celebrada pels mestres de les escoles angleses deia entre altres, textualment les següents paraules, que varen aparèixer en el número 1233 del 26 de gener del 1933 en la revista *The Schoolmaster and Women*

Teachers Chronicle; en el curs del seu parlament Lord Irving digué que no li importava tractar de la filosofia de l'ensenyament confessional o no confessional — el seu deure és l'administració imparcial de la Llei —, però que li interessava dins de les seves responsabilitats per l'educació i com que creia que la religió és vital per a la bona marxa i la prosperitat de qualsevol Estat, procurar que l'ensenyament religiós a les escoles sigui tan complet i eficaç com les previsions constitucionals ho permetin. Això s'havia d'entendre pel que respecta a l'ensenyament secundari no menys que pel que fa a l'ensenyament primari. Hi ha molta evidència que demostra que l'opinió pública s'ha separat i s'està separant decididament de la solució laica. I s'afegeixen també aquestes paraules textuales: «Crec que podem donar per descomptat que l'Estat en el que hom pot preveure es mostra inclinat a encoratjar l'ensenyança religiosa en tot el nostre sistema d'ensenyament. I això emfàticament, no perquè (com sostenia Lenin) la religió és l'opi del poble...

El Sr. COMORERA: Evidentment.

El Sr. CARRERES I ARTAU: Entengui's amb Lord Irving. «No perquè la religió és l'opi del poble, sinó perquè el comú de la gent cada vegada més tendeix a descifrar que llurs fills tinguin oportunitat de rebre la religió que se'ls hagi de donar i perquè és funció de l'Estat proveir el que calgui dintre la seva pròpia esfera per tal que siguin satisfets els desitjos de la majoria dels seus propis ciutadans».

I ara permeteu-me que entri...

El Sr. PRESIDENT: Jo pregaria al senyor Carreres i Artau que tingués en compte l'avançat de l'hora i que encara que tots l'escoltem amb molt de gust abregés la seva intervenció.

El Sr. FONTBERNAT: Estem tots en gràcia de Déu.

El Sr. CARRERES I ARTAU: Acolleixo amb molt de gust la invitació de la Presidència i procuraré abreviar. Així com la Comissió ha tingut la gentilesa d'acceptar una part de la nostra esmena, aquesta Minoria no té inconvenient en fer-se seva també una part de l'esmena que és la referent a la concepció democràtica de la cultura que ve reflectida en l'article 12 en dir que la Generalitat facilitarà l'accés a tots els graus de l'ensenyament als escolars més aptes i faltats de mitjans econòmics.

Senyors Diputats, aquesta Minoria té un interès especial en parlar d'aquest punt. Existeix una saviesa negativa que consisteix en saber callar i saber parlar a temps. Aquesta Minoria s'ha tingut de sentir una pila d'apreciacions que jo no he fruit interiorment i he considerat injustificada. Aquí s'ha parlat d'una ètica socialista en oposició a una ètica plutocràtica que és la dels que s'asseuen en aquests bancs. Però jo, que sóc un modestíssim professor d'ètica, he après que dintre de l'ètica dels mots sols hi ha una ètica: l'ètica que diríem de la decència.

El Sr. COMORERA: Evidentment.

El Sr. CARRERES I ARTAU: I si cal una distinció dintre d'aquesta ètica dels grups, hauríem de posar — fóra una distinció que no hi hauria d'haver motiu per posar-la —, però si alguna distinció s'ha-

gués d'establir, fóra la distinció entre la bona i la mala educació.

El Sr. COMORERA: Com?

Un Sr. DIPUTAT: La distinció entre la bona i la mala educació.

El Sr. FRONJOSA: Es clar; i nosaltres tenim l'exclusiva.

El Sr. CARRERES I ARTAU: Dic això perquè per altra part, una veu respectable de la Majoria, en discutir els Pressupostos, ja va aportar una idea que jo desitjaria que no prengué cos; una idea diferencial d'aquesta Minoria, i va llençar l'espècie de què una de les aportacions d'aquest capítol, de programa específic de la Majoria, és això que ara en forma de tòpic es diu «la cultura de les masses». Jo, en nom d'aquesta Minoria, tinc anunciada, encara que verbalment, una interpellació sobre ensenyança al meu absent i estimat amic senyor Gassol, Conseller de Cultura, i de tot això en parlarem.

Permeteu-me que justifiqui els títols, no de paper, sinó de fets de les obres realitzades, en què aquesta Minoria, per boca del més modestísim dels seus Diputats, defensa el dret a què tota vocació, vingui d'on vingui, sigui assistida perquè pugui ésser atesa i reixi fins el seu total desplegament.

Permeteu-me que us llegeixi un fragment que l'any 1916, quan encara la Unió Socialista no tenia l'ús de raó política... (*Rialles.*) ...permeteu-me que us llegeixi unes paraules enceses que un individu d'aquesta Minoria, no importa saber el nom, no és necessari...

El Sr. COMORERA: Ja n'érem de socialistes!

El Sr. PRESIDENT: Seran enceses, però no incendiàries, eh?

El Sr. CARRERES I ARTAU: ...dirigia al grup escolar, a un grup d'alumnes que havien organitzat una tanda de conferències en la qual hi prenién part diversos elements per tal que desaparegués la injustícia de què solament a la Universitat hi poguessin anar els fills dels rics. Vegeu el que deia: «Hi ha una injustícia irritant que els partits radicals, més atents a programes verbalistes que a motius positius, no han sabut vindicar. L'ensenyança universitària és avui un privilegi dels rics i de lloc. Només els fills de família acabalada o de menestrals residents en el lloc de la Universitat, poden acudir als estudis de facultat, mentre per altra part veiem malaguanyades, per manca de mitjans econòmics, vocacions d'alumnes humils, naturals de les comarques llunyanes.» I es deia més en aquesta conferència, es deia més, es deia: «Es precis que la Universitat de Barcelona tingui també les seves beques, i com que la nostra fe és viva i la causa és justa i urgent, hem de preparar-nos a tenir-les molt aviat, el propinent curs».

El Sr. FARRERES I DURAN: Llavors governava la Mancomunitat. Què vareu fer?

El Sr. PRESIDENT: Prego al senyor Diputat que no dialogui i també prego al senyor Carreres i Artau que sigui breu, perquè està transcorreguent el temps reglamentari.

El Sr. CARRERES I ARTAU: Estic acabant. Al cap d'un mes, senyors Diputats, un estol d'alumnes, enardits per aquestes paraules, que no tenen altre valor que l'estar inflamades per una cosa una mica antiga, però que per a mi encara té un valor etern: els mots caritat cristiana; al cap d'un mes els estudiants que escoltaren aquesta conferència publi-

caren unes petites notes, estimulants els senyors que formaven part del claustre universitari, per si podien fer alguna cosa, i el benemèrit doctor Esquedo aconseguí quatre beques, després vingueren les de les quatre Diputacions i després les de l'Acadèmia de Ciències, l'Ajuntament de Reus i altres de particulars. I vos he de dir que des de llavors, entre la Universitat oficial i la Mancomunitat, dues entitats, entre les quals hi havia un malentès, motivat per les circumstàncies, s'establí tal col·laboració que es féu patent en un acte en el qual intervingueren les classes universitàries i es designà com a representant per les quatre Diputacions de Catalunya en la Junta de beques, al President de la Mancomunitat, i des de llavors, ni un sol dia ha mancat la col·laboració constant i efectiva d'aquestes beques i han estat atesos una sèrie de joves, l'estadística dels quals us causaria sorpresa i admiració, i més encara si us diguéu que d'entre ells n'han sortit 17 ó 18 catedràtics i algun d'ells està a punt d'escalar un Ministeri a Madrid, Senyors; crec que basten aquests fets, perquè sempre que es tracti de la protecció a l'ensenyament de les classes desvalgudes, de les classes mancades de recursos, no feu la injustícia d'oposar les vostres aspiracions a les nostres, perquè totes elles han d'ésser comunes.

El Sr. FARRERES I DURAN: El que falta és practicar.

El Sr. DURAN I VENTOSA: S'ha practicat ara.

El Sr. FARRERES I DURAN: Si s'ha dit que s'havia fet com a caritat cristiana, bé pot fer-se com a tasca de Govern.

Un Sr. DIPUTAT de la Lliga Catalana: Això prova que no ho havíeu fet.

El Sr. CARRERES I ARTAU: Agraeixo la vostra atenció, però permeteu-me un «mot de la fin» que és el que podríem dir-ne l'arquitectura del nostre pensament. Jo prego que accepteu aquesta darrera part de la nostra esmena: em refereixo a la declaració de què la Universitat serà autònoma, ja què perquè estiguem pendents o no d'una resolució de Madrid, no hem per això d'estar mancats de la Universitat nostra, doncs si Catalunya no té la seva Universitat, la nostra cultura estarà mancada i li mancarà el focus d'irradiació cultural. També voldria contestar, lamentant no haver pogut fer directament al senyor Gassol, que la Minoria en aquest punt dona un vot de confiança al Govern, perquè tots reeixim en el problema de la instauració de la nostra Universitat, ja que ella ve a ésser l'arquitectura del nostre pensament en matèria d'ensenyament. (*Diversos Diputats de la Lliga: Molt bé.*) Senyors, he acabat. I crec que tot el que he dit és cosa que l'he manifestada no pas pensant ni en nosaltres ni en vosaltres. Crec que la part més essencial d'aquesta modesta dissertació, d'aquest modest allegat, està pastat en la substància viva de l'esperit de Catalunya, que és allà on he volgut llegir i allà on m'he volgut inspirar. Ara sou vosaltres els que heu de dir l'última paraula sobre aquest particular. (*Molt bé, en la Minoria de la Lliga.*)

El Sr. PRESIDENT: Per la Comissió té la paraula el senyor Rovira i Virgili.

El Sr. ROVIRA I VIRGILI: Hauré de limitar-me per moltes raons a resumir d'una manera esquemàtica el punt de mira de la Comissió da-

vant l'esmena i davant de la tesi del senyor Carreras i Artau. El nostre il·lustre amic ha plantejat un conjunt de problemes — podríem dir el complex dels problemes de la cultura nacional — en forma que no escau de contestar en una intervenció d'un vocal de la Comissió de Constitució. Són problemes que ja debatrem, que ja tractarem i encada un dels quals crec que tenim nosaltres prou arguments concrets ideològics per a replicar a les paraules del nostre company. Vull concretar un punt de l'esmena perquè em sembla que és la manera més pràctica d'arribar per part de tots a unes conclusions que ens interessin igualment; un punt: fundacions, institucions docents de caràcter privat. En conjunt, nosaltres estimem, respectem i lloem l'obra d'aquestes institucions que sabem que tenen en la història de la cultura nostra pàgines brillants. Quan Catalunya desvalguda, sense possibilitats pròpies, sense recursos propis ha hagut d'emprendre una ampla obra de cultura, han vingut aquestes institucions a suplir en gran part l'obra estatal que ens mancava. Lloem, doncs, la seva obra; la lloem, i en tot el que pugui la Generalitat estic ben segur que l'encoratjarà i la protegirà. La Constitució nostra recull d'aquesta esmena la part relativa a les funcions culturals de caràcter privat. Cercarem la forma adequada i constitucional. Hi ha aquest punt importantíssim i pot donar-lo per concedit ben de grat el senyor Carreras i Artau.

Hi ha, després, un altre aspecte que no vull en aquesta hora i en aquest moment tractar a fons, perquè ens portaria massa enllà, i és el problema de l'ensenyament laic, i de l'ensenyament religiós. En això, tant com jo respecto el punt de mira del senyor Carreras i dels seus companys, afirmo i ratifico el nostre punt de mira laic, que no és més que un punt de mira liberal. Ja veig que les noves declaracions de la Lliga Catalana són declaracions liberals. Això ja és molt; encara que després interpreti aquest mot amb referència a una interpretació en la qual i en tot hi pot haver quelcom a base de liberalisme, i en això ja ens entendrem. A base de principis liberals podem fer, en problemes conjunts i en altres problemes, una obra cordial de tots. Però tingueu en compte que el principi de la llibertat i del liberalisme ha triomfat contra la influència de l'església, de l'església dominant durant molts segles. Mireu dues excepcions que hi havia a Espanya, de les quals encara avui n'hi ha una. Fins fa poc, l'antiga Constitució de la Monarquia espanyola no reconeixia llibertat de cultes, parlava d'una simple tolerància. Jo no sé que cap dels elements de dreta demanés aleshores que fos reconeguda la llibertat de cultes, que és un dels punts fonamentals dels règims moderns de la nova civilització. Espanya és una excepció aleshores dintre del món civilitzat. Cal que hagi vingut la República perquè aquesta llibertat fonamental vingui avui proclamada, practicada i respectada. Hi ha encara una altra excepció, i és l'excepció del règim lingüístic que ens lliga d'una manera directa la nostra cultura. Totes les llengües de categoria literària de tradició històrica, d'alçada, podríem dir, tenien el seu propi ensenyament per quan no tenien un estat propi i avui encara en part Catalunya és una excepció. La

llengua catalana és l'única llengua que encara no té un sistema complet d'ensenyament amb la llengua pròpia. I això explica el perquè — jo ho deia en un follet meu — no han estat obtingudes per a Catalunya totes les llibertats mínimes a què aspirem. Totes, no: Hi ha encara l'ensenyament que resta encara en una forma que no correspon al nostre mínim. L'arbre nostre és mutilat, però l'arbre ja existeix i mirarem que més endavant aquestes branques tallades tornin a rebrotar. Comprenem tota l'emoció religiosa del senyor Carreras i Artau, però nosaltres, homes de consciència moral, homes de principis humans i universals, creiem tenir als nostres cors un respecte prou alt a la veritable consciència religiosa, però també creiem que per a tenir una plena personalitat humana, per a tenir una noble moral, no cal acudir als sentiments de caràcter confessional. No creiem que l'home confessional sigui superior a l'home no confessional. Tenim avui l'exemple de la Roma nova on el principi d'universalitat ha guanyat un gran terreny, sigui en la forma aconfessional, sigui en la forma interconfessional. Aquella escola de caràcter confessional precisa, que s'imposa, que agafa les energies tendres de l'infant i les enmotlla al dogma, això no és escola liberal i en aquest punt com en els altres, el liberalisme el defensem des d'aquests bancs. No podem, doncs, en aquest punt cedir res, perquè tot allò que és de justícia ja hi hem accedit, que és el respecte als sentiments religiosos. I amb això no fem manca a la tradició catalana, que és tradició de plena llibertat. El nostre poble és liberal; el nostre poble, podríem dir, és de tradició gibelina. Jo podria recordar que gairebé tots els nostres comtes reis, van viure i algun morí excomunicat. Moltes vegades les quatre barres d'aquesta bandera nostra que ara consagrem, van alçar-se contra canons papals. I els enemics històrics de Catalunya eren tres aleshores; el primer, la Monarquia francesa; l'altre, Gènova, marítima; l'altre, el Pontificat; i contra els tres enemics va lluitar la Catalunya nacional. Som de tradició liberalíssima i només cal veure la diferència que hi havia entre la inquisició castellana i la catalana. No acceptem la nostra, no la lloem; però l'altra era molt pitjor. Quan avui nosaltres afirmem el laïcisme afirmem el nostre etern liberalisme posat a l'ordre d'avui. I encara en aquell article tan combatut pel senyor Carreras, hi ha aquest principi en el qual crec que en fons tots hem d'estar-hi d'acord i és aquell que diu «Escola única», amb un nom potser poc propi, més aviat és «Escola igual», i en això adopta els termes del propi Eduard Herriot. Si alguna cosa és dintre de nosaltres coincident de l'esmentat cristià, és aquesta part noble d'igualtat humana que hi ha en el cristianisme. El cristianisme és en virtut del seu origen i en la seva revelació amb la revisió, la igualtat de les ànimes. Doncs aquesta igualtat de les ànimes avui la portem a la llibertat de la consciència i a la llibertat de la condició social. És un privilegi odiós, el més odiós de tots, veure de bon principi, en l'escola la separació de l'infant. Nosaltres creiem que no es pot plànyer el sentiment de classe d'aquells que en la infantesa imposen la separació de pobres i rics. Volem l'escola igual per a tots sota un mateix sostre, en uns

mateixos bancs, regint-se pels mateixos principis de cultura general; hi volem el mateix esperit per tots, que tots som homes i tots som fills de Déu.

Aquest principi d'igualtat humana és el que inspira la nostra concepció escolar; és un principi noble, alt; és un principi democràtic i de llibertat, i com que en aquest punt quant a l'ensenyament no podem discrepar del senyor Carreres i Artau, creiem que tots hem de coincidir en aquesta voluntat que tenim que les carreres de cada infant, de cada adolescent, siguin determinades no pas per la fortuna, no pas per la posició social, sinó pel talent, per la capacitat i per la vocació. És realment odiós al cap de vint segles d'haver-se proclamat la igualtat de les ànimes hi hagi en el món tantes desigualtats: desigualtat en la vida de la família, desigualtat àdhuc en els problemes, podríem dir de sanitat i d'higiene. Hi ha una higiene de ric i una higiene de pobre; hi ha una alimentació de ric i una alimentació de pobre; uns vestits de ric i uns vestits de pobre. Tot això exterior no ens interessa prou, però hi ha una riquesa espiritual, íntima, la cultura, que aquesta sí que volem ben igual per tots. Aquest és el principi de la nostra escola única i igual. Heus ací el nostre pensament de respecte, de llibertat. No crec als que diuen que el liberalisme ha estat fundat en l'excepticisme. No és pas això. L'home liberal no és l'home excèptic. L'home liberal és el que no està segur en la realitat de la llibertat, que no sap si la posseeix prou bé. Fel·lços els que creuen que la posseeixen! No tan fel·lços aquells altres que queden perjudicats per aquesta possessió de la veritat. L'home liberal és l'home que admet que ell s'equivocui, que dona als altres els mateixos drets que ell. I aquest principi aplicat a l'escola, aplicat a l'ensenyament; ens porta a proclamar a la terra nostra de Catalunya, l'ensenyament laic, igual amb carrera oberta per tots, per tots els que tinguin condicions i vocació. La Comissió de Constitució, no pot doncs acceptar d'aquesta esmena, a part les coses que ja figuren en el nostre article, més que la part relativa a les fundacions privades. Repeteixo que hi donarem forma adequada i farem que hi figuri amb veritable desig de trobar forma encertada en el nostre Estatut Interior.

El Sr. CARRERES I ARTAU: Demano per parlar.

El Sr. PRESIDENT: El senyor Carreres i Artau té la paraula, per a rectificar.

El Sr. CARRERES I ARTAU: El senyor Rovira i Virgili no ens ha explicat algunes contradiccions interiors que el redactat d'aquest article tan negligent portaria a la pràctica. Per exemple en l'article 12...

El Sr. COMORERA: Demano per parlar.

El Sr. CARRERES I ARTAU: ...s'estableix el principi laic. Per tant és una prohibició que es fa al mestre d'escola primària per a parlar en un sentit determinat de religió. Deixem de banda que m'agradaria que algú m'expliqués l'abast i contingut del laïcisme; no vull tirar les coses per aquest camí, perquè crec que ni d'aquí dues hores hauríem arribat a una conclusió, però l'essencial és que el laïcisme és una prohibició posada al mestre de primera ensenyança. Doncs bé, en el mateix article es proclama la llibertat de càtedra.

Jo en virtut d'aquesta llibertat de la càtedra, a la meua càtedra, guanyada en oposicions en les quals no vaig amagar mai les meves idees, m'inspiro en aquells ideals no solament espiritualistes, sinó d'acord amb la filosofia cristiana: així vaig guanyar la càtedra, així ensenyo. El dia que la Generalitat m'extremés les coses i m'imposés un laïcisme a la càtedra, en el sentit que jo em limités, és a dir, em continguéssim a parlar de religió, que seria tan com privar-me d'algunes de les lectures més sublimes que solem fer a la meua càtedra llegint fragments inspirats de Descartes o Kant, darrera la meua persona aniria tota una serie d'astres de primera magnitud del pensament. El dia que la Generalitat em digués, m'obligués a aplicar el laïcisme a la càtedra universitària, tinguen la seguretat que en l'acte presentaria la dimissió.

Però és que hi ha un altre punt de contradicció. És que el senyor Coromines, Conseller de Justícia i Dret, en un dels més bells i assenyats discursos que li he sentit pronunciar, ens feia unes manifestacions que estan tan prop nostre que gairebé m'atreveixo a suscriure; però dona la circumstància que aquestes manifestacions estan en pugna amb el criteri del senyor Rovira i Virgili. El senyor Coromines ens deia ahir — no sé si els taquígrafs s'hauran equivocat, però no ho crec, perquè jo el vaig sentir molt bé — que trobant-se d'una banda els republicans i d'altra banda els amics del senyor Duran i Ventosa elaborant els pressupostos de cultura, varen arribar a una fórmula de concòrdia que no consistia en imposar precisament l'ensenyament religiós a les escoles, que això tampoc ho demanem nosaltres, sinó en deixar als alumnes i als pares dels alumnes en llibertat per acceptar o no aquest ensenyament religiós. Exactament el que demanem nosaltres. Ara us dic, ¿creieu que tots nosaltres, que la Constitució de l'Estat, ni que el Govern de l'Estat poden oposar-se a l'ensenyament religiós? Aquest és un altre problema i cal no confondre les coses. Una cosa és donar un ensenyament religiós i una altra que l'ensenyament el donin les Ordres religioses que vinguin orientades en aquest sentit. Nosaltres no ens hem posat en si l'ensenyament ha d'ésser congregacionista o no congregacionista. Dintre del sistema paral·lel de l'ensenyament privat i de l'ensenyament oficial, ja triarà el ciutadà espanyol. De manera que jo desitjaria saber quin és el criteri de les VV. SS.: si el criteri exposat pel senyor Rovira i Virgili o el més modern del senyor Coromines, que coincideix amb el punt de vista nostre. Això se'ns ha d'explicar. Però el senyor Rovira i Virgili, gran historiador, però que a vegades és un historiador decoratiu, i que sap fer unes síntesis que sorprenen i captiven, com sorprenen i captiven les decoracions de teatre vistes de lluny, però que quan un s'hi acostava de prop sap tot el valor convencional que tenen aquesta mena de pintura. El senyor Rovira i Virgili, que és un dels homes que més admiro del vostre partit, s'ha descuidat, en fer aquesta síntesi històrica — parla dels guèlfos i gibelins —, el que demostraria només que Catalunya ha estat antipapista, però no antireligiosa, perquè jo comprendria que si no s'hagués preocupat d'aquesta lluita, aleshores hauria estat un poble excèptic, però des del moment en què hi ha participat en una forma o altra, és un poble religiós. El senyor Rovira i Virgili s'ha descuidat d'un dels capítols més interessants de la nostra història, que

demostra el sentit de tolerància viva, activa, del nostre poble. Em refereixo a aquest fenomen únic a Europa, potser per les circumstàncies territorials de Catalunya — que per alguna cosa en deien la Marca Hispànica — en confluència entre dos grans vassalls, entre dues cultures, entre dos grans Estats, els de l'Estat peninsular i els de l'Estat Carlovingios i Merovingio, les Gallies antigues. A Catalunya, dic, es dona un dels fenòmens més sorprenents, més curiosos que potser no s'ha donat amb aquesta intensitat a cap altre país, que és la coexistència de tres confessions: la judaica, la cristiana i la musulmana. I és curiós que el procés d'aquesta coexistència es tradueixi en una sèrie de manifestacions no passives. Cada confessió aspira a convèncer a l'altra de què les raons de la seva religió són les millors, i amb això es demostra un sentit tal de tolerància que, per primera vegada, a la història trobem la controvèrsia oral, després la controvèrsia escrita, i gràcies precisament a aquesta controvèrsia neix el pensament d'un dels homes més grans de la nostra raça, que és En Ramon Llull. Ja veieu com la religió en aquests casos, portada amb aquesta tolerància, que és quelcom innat en el nostre poble, desemboca, per dir-ho així, en aquesta flora de l'esperit humà que se'n diu la filosofia.

Dic això perquè si és que teniu por de què el respecte a la consciència del noi hagi de portar a la lluita religiosa, no l'heu de témer. La lluita religiosa ha d'existir. Don Miguel de Unamuno, amb el qual tinc la desgràcia d'estar quasi sempre discordant, però que en alguns casos estic amb ell unànimement conforme, una de les millors coses que ha dit és que gràcies a aquest afany, a aquesta sed d'immortalitat, que estimula, que neguiteja l'esperit humà, l'home necessita d'una lluita constant per a fortificar la seva consciència i per això existeix la lluita religiosa. No perquè divideixi, sinó per afermar la personalitat individual i la personalitat col·lectiva.

Jo crec que no he de dir res més, sinó fer una apellació suprema, molt sentida, a la Comissió i a tota la Majoria; m'atreviria a alludir d'una manera especial al meu volgut amic i Rector senyor Serra Hunter, per a veure si aquesta Majoria creu convenient que s'hagi d'incorporar en el nostre Estatut l'afirmació terminant de què la Universitat serà autònoma. Jo amb això no faig més que ratificar tot un llarg estat d'opinió que no he de reproduir més que en els seus enunciat. En tres Congressos s'ha inclòs la qüestió de l'autonomia i en el missatge que després del II Congrés Universitari català va adreçar tot un estol d'alumnes i professors de diverses tendències a l'assemblea de la Mancomunitat, es diu terminantment: «Dues afirmacions categòriques — que podríem qualificar de signe dels nous temps — ha establert el Congrés amb corpredora unanimitat: la unitat

espiritual de la cultura catalana i el principi de l'autonomia especialment aplicats a la Universitat». No tinc res més afegir.

El Sr. CONSELLER de Justícia i Dret: Demano per parlar.

El Sr. PRESIDENT: Té la paraula el senyor Conseller de Justícia i Dret.

El Sr. CONSELLER de Justícia i Dret: No per a contestar al senyor Carreres i Artau, sinó per fer una manifestació que crec resta recollida aquí, perquè és una qüestió de govern i jo demanaria al senyor Carreres i a la Minoria de la Lliga Catalana que renunciessin a portar endavant aquesta qüestió de la Universitat Autònoma. Jo no conec cap sector d'opinió català que sigui enemic de la Universitat autònoma. En anar fent l'afirmació de què aquí tenim el cel clar i de què aquí no fa tan fred com altres llocs. Tots som partidaris de l'autonomia universitària i en canvi, si ara nosaltres portem aquesta discussió aquí al Parlament, no ens podrem lliurar de què aquest problema es susciti en les Corts d'Espanya. Senyors: ahir i l'altre dia ja vaig fer l'observació — la indicació, jo no sé si es va entendre però la repeteixo, senyor Carreres i Artau — de què el Govern de la Generalitat ha fet ja el que havia de fer per a promoure el problema de l'autonomia universitària. Si m'explico més, això donarà lloc a discussions públiques de les quals podria ésser que ens vingués un perjudici. Jo recabo aquesta petita confiança de què el Govern farà tot el que ha de fer per a aconseguir l'autonomia universitària fins allà on ens sigui permès.

El Sr. VENTOSA I CALVELL: El senyor Carreres i Artau ha dit ja que atorguem en aquest punt un vot de confiança al Govern. I nosaltres ratifiquem aquestes paraules.

El Sr. CARRERES I ARTAU: Moltes gràcies al senyor Conseller, per haver atés el meu prec.

El Sr. PRESIDENT: Jo m'atreviria a pregar a la Cambra que donat l'avançat de l'hora, acordés suspendre el debat sobre aquest article per a continuar-lo el vinent dimarts. Qüeden en l'ús de la paraula els senyors Arnau, Comorera, Ruiz i Ponsetti i Serra Hunter.

ORDRE DEL DIA

per a la sessió de dimarts

Precs i preguntes. Continuació de la discussió del dictamen de la Comissió sobre el projecte d'Estatut Interior de Catalunya.

(S'aixeca la sessió a tres quarts de vuit i dotze minuts de la vetlla.)